

MATERIÁLY
XIV MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ
KONFERENCE

MODERNÍ VYMOŽENOSTI VĚDY -
2018

22 - 30 ledna 2018 r.

Volume 5
Pedagogické vědy

Praha
Publishing House «Education and Science»
2018

Vydáno Publishing House «Education and Science»,
Frýdlanská 15/1314, Praha 8
Spolu s DSP SHID, Berdianskaja 61 B, Dnepropetrovsk

Materiály XIV Mezinárodní vědecko - praktická konference «Moderní vymoženosti vědy - 2018», Volume 5 : Praha. Publishing House «Education and Science» -100 s.

Šéfredaktor: Prof. JUDr Zdenák Černák

Náměstek hlavního redaktora: Mgr. Alena Pelicánová

Zodpovědný za vydání: Mgr. Jana Štefko

Manažer: Mgr. Helena Žáková

Technický pracovník: Bc. Kateřina Zahradníková

**Materiály XIV Mezinárodní vědecko - praktická konference ,
«Moderní vymoženosti vědy - 2018» , Moderní vymoženosti vědy - 2018
po Pedagogické vědy.**

Pro studentů, aspirantů a vědeckých pracovníků

Cena 50 Kč

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors , 2018

© Publishing House «Education and Science» , 2018

PEDAGOGICKÉ VĚDY

Distanční vzdělávání

К. пед. н. Лимарєва Ю. М., студент фіз-мат ф-ту Кекін М. О.
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В СУЧАСНІЙ

ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Поняття дистанційної освіти останнім часом не сходить з вуст працівників освіти і, як зазвичай, освітяни наполегливо висловлюють вкрай протилежні думки щодо комплексного впровадження дистанційної освіти у навчальний процес. Особливо напружено обговорюється це питання стосовно дистанційного навчання школярів.

Аналізуючи досвід інших країн, де дистанційна освіта набула широкої популярності та впроваджена на всіх рівнях освіти, доходимо висновку, що дистанційна освіта в Україні має теж міцне підґрунтя для впровадження у навчальний процес освітніх закладів різних рівнів. Сучасна ЗОШ не є в цьому випадку виключенням. Основними перевагами щодо такої реалізації є:

можливість організації індивідуальної роботи з учнем, в тому числі і перш за все на рівні домашніх завдань;

спрощена організація та проведення внутрішньої диференціації;

організація роботи з учнями, які з певних причин пропустили заняття;

робота з учнями, що за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад,

робота з обдарованими дітьми;

автоматична перевірка домашнього завдання та проведення поточного моніторингу;

проведення підсумкових тематичних тестувань;

виконання віртуальних лабораторних робіт,

організація і проведення додаткових домашніх експериментів.

Окремої уваги заслуговує використання елементів дистанційного навчання при виконанні домашніх завдань, яке перш за все передбачає: диференційований підхід до організації та здійснення домашньої підготовки школярів, своєчасне отримання професійних консультацій вчителя, автоматична перевірка правильності виконання домашнього завдання, виконання домашнього завдання у зручний час, організація самоперевірки та коригування, незалежність оцінювання та відкритість результатів, прозорість рівня успішності для батьків.

На основі вище сказаного виділимо деякі ключові аспекти проблеми:

Вибірковість домашніх завдань дозволяє встановити спектр питань та рівень зацікавленості учня, своєчасно провести моніторинг знань та скоригувати навчальний процес виходячи із особливостей учня, урізноманітнити тематичні та профільні завдання;

Варіативність завдань дає можливість учню самостійно обрати виконуваний варіант, виключити «контрольні списування», організувати самостійну перевірку роботи школярем, встановити помилки та виправити їх без можливості консультування із «готовим розв'язком». До того ж, за умови отримання оцінки, яка учня не влаштовує, він має можливість після відпрацювання помилок за «готовими розв'язками», виконати інший варіант або вдруге пройти домашнє тестування. Таким чином, наприкінці домашньої підготовки до уроку учень обирає кращу оцінку та «висвітлює» її для фіксації та зарахування учителем.

Відкритість правильних рішень може бути включена після терміну здачі роботи, з метою самоперевірки та самооцінки, для підготовки до наступного «коригуючого» тестування. Така можливість повністю відповідає реалізації ідеї гуманізації навчально-виховного процесу.

Організація та виконання домашнього експерименту надає значні можливості для урізноманітнення домашньої експериментальної підготовки. Ця частина дистанційного навчання передбачає віртуальні лабораторні роботи, зразки додаткових експериментів, покроковий інструктаж до виконання реального домашнього експерименту; експериментальні задачі (віртуальні або реальні).

Підтримка творчої активності учня, що полягає у виключно індивідуальному підході до організації домашньої підготовки учня і передбачає виконання творчих завдань. Наприклад, самостійне складання задачі (можливо навіть експериментальної) та її розв'язування; підготовка презентацій, рефератів, повідомлень, що будуть додатковою інформацією до пояснень учителя; добір, виконання та подальша демонстрація цікавих дослідів за ініціативою та бажанням учня. Варто наголосити, що додаткові домашні завдання не підлягають обов'язковому оцінюванню. Тому, в разі невдалого його виконання або не виконання з певних причин, учень має бути впевнений, що він не буде «покараний». Важливим є і те, що додаткові домашні завдання можуть із загального списку можливих рефератів або додаткових завдань, що пропонуються, учень може самостійно обрати, виконати та подати для подальшої перевірки учителем. У такий спосіб вчитель має змогу відстежити рівень та напрямок зацікавленості учня, а також забезпечити необхідне консультування учня згідно обраного завдання.

Підготовка навчальних проектів передбачених програмою вимагає значної кількості часу та поєднання різноманітної діяльності учня по його виконанню починаючи від формування ідеї та оглядового планування і закінчуючи остаточною реалізацією та звітуванням. В цьому випадку їх поточне коригування вчителем є принципово важливим та необхідним.

Організація взаємонавчання учнів: консультації між учнями під час виконання роботи та обговорення на форумах дає можливість учителю «спостерігати» за питаннями, що обговорюються учнями та організовувати подальшу спільну діяльність на уроці виходячи із конкретних запитань, що виникли.

Використання елементів дистанційної освіти має значні переваги вимагає, повинне бути широко впровадженим у сучасний навчальний процес ЗОШ. Виходячи з цього перспектива подальших розвідок полягає у створенні докладних розробок фахівців із різних навчальних дисциплін.

Література:

1. Горбачева А. В. Дистанционное образование – технология обучения XXI века. / А. В. Горбачева // *Nastoleni moderni vedy* –

- 2007 // Materialy VI mezinarodni vedecko-prakticka conference “Nastoleni moderni vedy – 2007” (1 – 15 zari 2007 roku) – Dil 4. Pedagogika. Filologicke vedy. Psychologie a sociologie / Publishing House Education and Science s.r.o – Praha. : 2007. – С. 3 – 5.
2. Дементьева Н. П. Використання онлайн-симуляцій з фізики для проведення навчального експерименту / Н. П. Дементьева // Засоби і технології сучасного навчального середовища: Матеріали конференції, м. Кіровоград, 17 – 18 травня 2013 р. / Відповідальний редактор: С. П. Величко – Кіровоград: ПП «Ексклюзив-Система», 2013. – С. 90 – 92.
 3. Дмитренко П. В. Дистанционное образование / П. В. Дмитренко, Ю. А. Пасичник. – К. : НПУ, 1999. – 25 с.
 4. Забара О. Віртуальний експеримент як основний елемент запровадження синергетичного підходу до фізичного практикуму / О. Забара / – Наукові записки. – Випуск 4. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – С. 144 – 147.
 5. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 2004. – 416 с.
 6. Удовиченко С. М. Інформаційні технології в школі / С. М. Удовиченко // Воздействие социальной среды на воспитание и формирование личности: классические и инновационные подходы к изучению проблематики: материалы междунар. науч.-практ. конф. (г. Донецк, 20 – 21 декабря 2012 г.) / Научный журнал “Аспект” – Донецк: Изд-во “Ноулидж”, 2012. – С. 136 – 137.
 7. Ясулайтис В. А. Дистанционное обучение: метод. Рекомендации / В. А. Ясулайтис. – К. : МАУП, 2005. – 72 с.

Problémy tréninku

Бакбергенова А.А.

Воспитатель детского сада №17 города Тараза

ОПЫТНО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ДЕТСКОМ САДУ

"Люди, научившиеся наблюдениям и опытам, приобретают способность сами ставить вопросы и получать на них фактические ответы, оказываясь на более высоком умственном и нравственном уровне, в сравнении с теми, кто такой школы не прошел"

К. А. Тимирязев

Детское экспериментирование является одним из методов обучения и развития естественнонаучных представлений дошкольников. В ходе опытной деятельности дошкольник учится наблюдать, размышлять, сравнивать, отвечать на вопросы, делать выводы, устанавливать причинно-следственную связь, соблюдать правила безопасности.

Цели и задачи опытно-экспериментальной деятельности в детском саду:

- формирование у детей дошкольного возраста диалектического мышления, т.е. способности видеть многообразие мира в системе взаимосвязей и взаимозависимостей;
- развитие собственного познавательного опыта в обобщенном виде с помощью наглядных средств (эталонов, символов, условных заместителей, моделей);
- расширение перспектив развития опытно-экспериментальной деятельности детей путем включения их в мыслительные, моделирующие и преобразующие действия;
- поддержание у детей инициативы, сообразительности, пытливости, критичности, самостоятельности;
- расширение кругозора детей посредством введения в более широкую пространственную и временную перспективу;
- воспитание у дошкольников гуманно-ценностного отношения к окружающей действительности.

Задачи исследовательской деятельности.

Младший дошкольный возраст:

- вхождение детей в проблемную игровую ситуацию (ведущая роль педагога);
- активизация желания искать пути разрешения проблемной ситуации (вместе с педагогом);
- формирование начальных предпосылок исследовательской деятельности (практические опыты).

Старший дошкольный возраст:

- формирование предпосылок поисковой деятельности, интеллектуальной инициативы;
- развитие умения определять возможные методы решения проблемы с помощью взрослого, а затем и самостоятельно;
- формирование умения применять данные методы, способствующие решению поставленной задачи, с использованием различных вариантов;
- развитие желания пользоваться специальной терминологией, ведение конструктивной беседы в процессе совместной исследовательской деятельности.

Одним из условий решения задач по опытно-экспериментальной деятельности в детском саду является организация развивающей среды. Предметная среда окружает и оказывает влияние на ребенка уже с первых минут его жизни. Основными требованиями, предъявляемыми к среде как развивающему средству, является обеспечение развития активной самостоятельной детской деятельности. Однако, чтобы предметный материал среды, который дается в свободное распоряжение детей, стал стимулятором, источником исследовательской, поисковой деятельности дошкольников, у них должен быть сформирован минимум знаний и способов действий, на которые ребенок мог бы опереться. Однако, «незнание», должно быть частичным, только тогда развивающая среда будет раскрывать перед ребенком свои тайны. Действуя самостоятельно, производя пробы поискового и подражательного характера, ребенок приобретает ценный личный опыт, в основе которого лежит его активная субъективная деятельность. Опыты сопровождаются у детей проговариванием и выдвижением множества гипотез-догадок, попытками предугадать ожидаемые результаты, что положительно сказывается на развитии

речи, умении выстраивать сложные предложения, делать выводы. Детям свойственно многократное повторение одних и тех же опытов, это дает возможность выработать у них определенный алгоритм действий, четкость выполнения отдельных операций, аккуратность в работе. Детские вопросы «Как?», «Зачем?» и «Почему?» требуют от воспитателей компетентности в различных областях окружающего мира. По желанию дети продолжают проводить опыты в группе, в уголке природы, воспитатель уточняет у ребенка цель опыта, но в ход опыта не вмешивается. Ребенок пробует, ошибается, но сам приходит к результату.

В работе по опытно-экспериментальной деятельности используются разнообразные формы и методы в комплексе. Их выбор определяется возрастными возможностями, а также характером воспитательно-образовательных задач. У ребенка должна быть возможность выразить свои впечатления в игре, изобразительной деятельности, слове. Тогда происходит закрепление впечатлений, постепенно дети начинают ощущать связь природы с жизнью, с собой. Освоение систематизированных поисково-познавательных знаний детей, становление опытно-экспериментальных действий формирует основы логического мышления, обеспечивает максимальную эффективность интеллектуального развития дошкольников и их полноценную готовность к обучению в школе.

Создание в дошкольной организации предметно-развивающей среды развития и саморазвития ребенка способствует самостоятельному приобретению опыта познания физических закономерностей. Такая среда строится на следующих принципах:

принцип дистанции, определенной позиции при взаимодействии ребенка с объектами неживой природы, помогающий обнаружить физические законы;

принцип активности, самостоятельности, предполагающий обнаружение физических законов при взаимодействии ребенка и находящимися в группе объектами;

принцип стабильности и динамичности. В группе каждый объект имеет свое место, однако, если возникает необходимость передвинуть его, то на новом месте он символизирует то же отношение взаимодействия или помогает

ярче обозначить изучаемое отношение между объектами и явлениями физического мира;

комплексирование и гибкое зонирование. Данный принцип помогает выразить связи, существующие в мире живой и неживой природы, в жизни человека и природы и др.;

принцип эмоциогенности, индивидуальной комфортности позволяет ребенку почувствовать свою внутреннюю, глубинную связь с природой, которая выполняет функцию создания внутреннего покоя человека, осознания своей гармоничности в мире природы.

Формы работы с родителями:

- * оформление информационных вестников;
- * «Дни открытых дверей»;
- * совместные экскурсии;
- * привлечение родителей к подготовке и проведению опытов и экспериментов;
- * рубрика «Спрашивайте! Отвечаем!»;
- * анкетирование;
- * организация тематических выставок совместного с детьми творчества.

Родители могут принимать активное участие в обогащении предметно-развивающей среды, присутствовать на занятиях с элементами экспериментирования, вовлекаться в выполнение творческих заданий.

Сапарова М.Ә., Қосыбаева У.А., Сыздыкова Н.К., Смаилова А.С.

Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ Қарағанды қ., Қазақстан Республикасы

ОРТА МЕКТЕП МАТЕМАТИКАСЫН ҮШ ТІЛДЕ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНЕ ТАЛДАУ

Кілттік сөздер: үштілділік, орта мектеп, бағдарлама, математика, әдістеме.

Ключевые слова: язык, трехязычие, программа, средняя школа, методика.

Key words: trinity, high school, program, mathematics, technique.

Түйіндеме: Осы мақалада орта мектеп математикасын үш тілде оқыту әдістемесіне талдау жасалады. Орта мектеп математикасын үштілде оқытудың артықшылықтар мен кемшіліктер айтылып, үштілді білім берудің мақсаттарына зерттеу жасалды.

Резюме: В этой статье анализируется методика обучения трехязычие в средней школе. Обсуждается приоритеты и недостатки обучения трехязычие математики средней школе и исследуется цель обучения трехязычий.

Resume: This article analyzes the technique of teaching trilingualism in high school. The priorities and shortcomings of the teaching of trilingual mathematics are discussed, and the goal of teaching trilingualism is explored.

Әлемде кең тараған тілдердің бірі ағылшын тілі. Ол тілдерді білу көптік етпейтіні ақиқат. Себебі көптілді меңгерген жастардың алар белестері биік. Сондықтан көптілді білім берудің басты мақсаты әр білім алушының жеке

қабілеттерін көптілді дамытуды қамтамасыздандыратын жағдай жасау. Көптілді меңгерген, өзін-өзі әлеуметтік және кәсіби билеуге, өздігінен дамуға, өздігінен жетілуге қабілетті тұлға қалыптастыру. Бүгінде елімізде ағылшын тілді мамандарды даярлау ісіне ерекше мән берілуде. Ағылшын тілін үйрететін топтар, үйірмелер ашылуда.

Оның жүзеге асырылуына Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Тілдердің үш тұғырлылығы» мәдени жобасы септігін тигізіп отыр. Қазақстандықтардың үш тілді еркін меңгеруі туралы идеяны тәжірибе жүзінде іске асыру бүгінде отандық мектептен маманның шығармашылық өзін-өзі жетілдіру саласын дамытуға, мемлекеттік тілдің қоғамдық өмірдің барлық саласында қызмет етуін қамтамасыз етуге, оның ұлтаралық келісім мен қазақстандық патриотизмді нығайту факторы ретіндегі рөлін арттыруға, орыс тілінің лингвистік белсенділігін сақтауға және ағылшын тілін ғылыми ақпарат пен жаһандану экономикасына сәтті кірігу тілі ретінде енгізу бағытталған көптілді білім беруді енгізуді талап етеді. Бұл мәселенің бүгінде мемлекеттік деңгейде талқыланып, білім реформалары аясында қарастырылып отырғандығы қуантады. Қазіргі таңда оқушыларға компьютермен, интернетпен, интербелсенді тақтамен сабақ өткізу толығымен жолға қойылып отыр [1].

Көптеген оқытушылар техникалық құралдарды тиімді пайдалана отырып, әдістемелік тұрғыдан саралай алуан түрлі әдіс-тәсілдер қолдануда. Әрине ол оқытушыдан үлкен сауаттылықты, ізденісті қажет етеді.

Қазіргі кезде адамның кәсіби шеберлігіне, білім өрісіне, зиялылық және танымдылық деңгейіне өмірдің өзі биік талаптар қойып отыр.

Көптілділік мәселесі – Қазақстан Республикасы үшін ғана емес, бүкіл әлемнің алдында тұрған көкейтесті мәселелердің бірі, себебі, жаһандандыру және киберкеңестікке шыққан заман тілдерді білуді талап етеді. Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев Қазақстан халықтары Ассамблеясының 12 сессиясында: «Қазақстандықтардың жас ұрпағы кем дегенде үш тілді білулері тиіс: қазақ, орыс, ағылшын тілдерін еркін меңгерулері қажет»-деп, Еуропадағы мектеп түлектері мен студенттерінің өзара бірнеше тілде еркін сөйлесулері қалыпты жағдайға айналғандығын атап өтті. Кем дегенде үш тілді меңгеру-заман талабына айналып отырған қажеттіліктердің бірі.

Біріншіден, үштілділікке балабақшадан, бастауыш сыныптан бастап үйретуге тоқталсақ. Еуропа экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымына (ЕЭДҰ) мүше 17 елде ағылшын тілі шетел тілі болғанына қарамастан бастауыш сыныптан бастап өткізілуде. Осы 17 елдегі бірнеше сабақ ағылшын тілінде жүргізіледі.

Екіншіден, үштілділікке көшу елдің бәсекеге қабілеттілігін арттырады. Дамыған елдердің үздік ондығындағы мемлекеттер екі тілді қатар меңгерген. Олардың 8-і – ағылшын тілін білуі бойынша ең жоғарғы «EF» деңгейінде.

Үшіншіден, үштілділік қазақ тілінің де мерейін үстем етеді. Қазақ баласына ағылшын тілін білуі қалай жүктелсе, Қазақстанда тұратын басқа ұлт өкіліне де қазақ тілін білуі солай міндеттеледі. Бұл өз кезегінде өзге ұлт өкілдерінің қазақ тілін білуіне жол ашады.

Көріп отырғамыздай, тілді пән ретінде оқытудан басқа, өзге де пәндерді түрлі, яғни, орыс, ағылшын тілдерінде оқыту арқылы тілдердің үштұғырлығына қол жеткізу көзделген. Сонымен қатар, мектеп кітапханасының үштілді ресурстармен қамтамасыз етуі оқушыларға кез келген мәтінді, шығарманы түпнұсқадан оқуға жағдай жасап, білімін ұштауға мол мүмкіндік ашады әрі шетел жазушысының шығармасы болса, терең эстетикалық ләззатті сезінуге жол ашады [2].

Сабақтан тыс шараларда, факультативтерде, үйірмелерде үш тілді бірдей қолдану, іс-қағаздардың үш тілде жүргізілуі тілді білуді әрі қолдануды қажет етеді. Бұл шаралар тілдердің қолданысы мен дамуына жағдай жасайды және осы жұмыстарды еліміздің барлық мектептеріне енгізу – үштілділік бағдарламасын іске асырудың жолы болмақ.

Білім берудегі басты міндет- ұлттық және адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шындауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологисыненгізу, білім беруді ақпараттандыру. Біз жас мемлекетіміз өсіп, жетіліп, біздің балаларымыз онымен бірге ер жетеді. Олар өз ұрпағының жауапты да жігерлі білім өрісі биік, денсаулықтары мықты өкілдері болады. Қазіргі кезде еліміздің білім беру жүйелерінде қайта құру жүріп жатыр, білім берудің жаңа ұлттық моделі құрылуда. Осы бағытта жүргізіліп жатқан жұмыстардың негізгілердің бірі орта мектепте математика ғылымы негізінен

берілетін білімді қайта жаңарту болып табылады. Осындай ізгі мақсаттарды іске асыруда Республикамызда білім беру жүйесі елеулі өзгерістерге ұшырауда. Мемлекеттік стандарттар жаңартылып, оқу бағдарламасы жетілдіріп, жаңа мазмұндағы оқулықтар шығарылып, жаңа типтегі оқу орындары пайда болды. Сонымен қатар білім сапасына да қатаң талаптар қойылып, оқу үрдісін ұйымдастырудың жаңа формалары мен әдістері, оқытудың жаңа технологиялары кең көлемде практикалық қолданысқа ие болды.

Міне осындай маңызды мәселелерді шешуде жас ұрпақты сапалы да саналы ой еңбегіне тәрбиелеуде математиканың алатын орны ерекше. Қазіргі заман – математика ғылымының өте кең, жан- жақты тараған кезеңі. Ал талапқа сай математикалық білім берудің басты шарты – математикалық мәдениеттің деңгейін көтеру болып табылады. Орта мектеп математикасын ағылшын тілінде оқыту көптеген мүмкіндіктер береді. Оқушылардың ғылыммен тереңірек айналысуына, болашаққа үлкен жол ашады.

Математика сөзінің өзі грек тілінде білім, ғылым деген мағынаны білдіреді. Олай болса ежелгі замандардан–ақ математикалық білімді ғылымдықтың жоғары дәрежесі ретінде қабылдаған.

Математика – ғылым болмысынан балама ұғымдар. Сондықтан да математика барлық ғылымдардың логикалық негізі - күре тамыры ретінде қарастырылады:

Математика ең алдымен оқушылардың дұрыс ойлау мәдениетін қалыптастырады, дамытады және шындай түседі.

Математикалық тілде тілдесу қабілетін қалыптастыру арқылы оқушының сөз коммуникациясы, яғни сойлеу мәдениетін дамытады;

Математика әлемде болып жатқан түрлі құбылыстарды, жаңалықтарды дұрыс қабылдап, түсінуге көмектеседі;

Математика- болашақ тұлғаның моральдық, эстетикалық және этикалық тұрғыдан да тәрбиелік мәні бар.

Математиканың жасөспірімдердің мүлтіксіз және заңдылықты жүйемен ойлау қабілетін тәрбиелеудегі алар орны мен рөлі белгілі дәрежеде жұртшылықтың мойындағаны белгілі. Математиканың білім беруде оқушының дұрыс ойлау мәдениетін қалыптастырып, оны дамыту барысында атқаратын ең басты міндегі ретінде тәрбиеленушіге дәйекті аргументацияның

толыққандылығын уағындау, ұғындыру және оның бойына сіңіру болып табылады.

Математиканы оқыту орта білім берудің маңызды компоненті болып табылады, өйткені ғылым-техникалық прогресс дәуірінде математика жаратылыстанудың, техниканыңжәне өндірістің тілі мен құралы ретінде пайданылады.Еліміздің ғылыми –техникалық потенциалы мектеп математика курсын оқыту сапасына байланысты болады[3].

Математиканы кәсіби меңгеруге даярлау мен қатар таңдап алған мамандығына тәуелсіз барлық оқушыларға математикалық дарлықтың кепілді деңгейін қамтамасыз ету оқытудың маңызды мәселесі болып табылады. Мектептегі математиклық білім беруді қайта құрудың негізгі міндеті, оқытудың әдістемелік жүйесінің дамуы және ақпараттық атқару функциясы. Адам қызметінің түрлі облыстарын математикалық компьютерлердің пайда болуын күшейтеді. Осының бәрі математикадан шығатын нақты математикалық білімді, белгілібір ойлау стилін қажет етеді.

Математиканың практикалық пайдасы, оның адам тәрбиесіндегі күнделікті меңгерілген қарапайым түсініктерден бастап,ғылыми және техникалық дамыту үшін қажетті күрделі нақты әлемнің фундаментальды құрылымның кеңістік формалары және сандық қатынастардың пән болып келуінің шарттарынан шығады.

Қазақстанда бір ғана тұғырлы тіл бар, ол мемлекеттік тіл – қазақ тілі. Тұғыр сөзі діңгек, қазық деген мағынада қолданылады. Бір шаңырақты көтеру үшін үш діңгек керек емес. Бір діңгекпен көтерген шаңырақтың жан-жағынан уықтар қадалып, оның беріктігін қамтамасыз етеді. Біздің алтын діңгегіміз, тұғырымыз – қазақ тілі, ал жан-жағынан өзге тілдер мемлекеттік тілді қолдап уық секілді қадалады. Бірақ кейбіріміз үштілділік үдерісі жөнінде басқаша көзқарас танытып жатамыз. Мұның себебі осы бір сөздің мағынасын түсінбеуден келіп шығады. Бірқатары осы бағытты ұстануға оң көзбен қарап, құптаса, енді бірі өз қарсылықтарын білдіруде. Әрине мен бұған оң көзқарастамын [4].

Көптілді оқыту – жас ұрпақтың білім кеңістігінде еркін самғауына жол ашатын, әлемдік ғылым құпияларына үніліп, өз қабілетін танытуына мүмкіншілік беретін бүгінгі күнгі ең қажеттілік. Үш тілде оқыту – заман талабы. Негізгі мақсаты: бірнеше тілді меңгерген, әлеуметтік және кәсіптік анықтауға қабілетті, мәдениетті тұлғаны дамыту және қалыптастыру.

Әлемдік ғаламдандырудың өткізгіші, ғаламдандыру тілі болып танылған ағылшын тілін білу - ағылшын тілді елдермен тиімді байланысқа түскен әлемдік деңгейде өз орнын ойып тұрып ала бастаған Қазақстан үшін қажеттілік.

Көптілді меңгеру – мемлекетіміздің халықаралық байланыстарын дамытуға мүмкіндік беретін тұлғаралық және мәдени қарым- қатынастардың аса маңызды құралы болып табылады. Мемлекеттің халықаралық байланыстарының сапалық өзгерістері адамның тәжірибелік және зияткерлік іс-әрекетінде көптілдік сұранысқа ие болу қажеттілігін туғызып отыр. Еліміздің басқа мемлекеттермен қарым- қатынасы артып отырған шақта, көптілді еркін меңгерген, келешекте білімін түрлі саладағы қарым- қатынас жағдайында пайдалана алатын адамды мектеп қабырғасынан оқытып шығару – мемлекеттің міндеті[5]. Қазақстанның тәуелсіз елге айналып, әлемдік өркениеттің даму жолына түсуі көптілді жетік меңгеруді талап етеді. Осыған орай, білім беру жүйесінде оқытушыларға қойылатын талаптардың бірі — өздерінің меңгерген мамандықтарын ағылшын тілінде дұрыс игеру.

Сондықтан үштілділік білім жүйесін жолға қояр алдында бұл жүйенің бүкіл артықшылығы мен кемшілігі ескеріліп, әбден пісіріп-жетілдірілуі қажет. Сонда ғана ол біздегі білім жүйесін алға сүйрейді. Басқа тілді білу ана тілді ақсатпайды. Одан қорқудың қажеті жоқ. Керісінше, көп тілді білу оқушының білімін ұштауына, зердесінің молаюына көмектеседі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ақиқат. 2013 жыл, №1. «Қазақстан – 2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауы.
2. Америка ғалымының көзқарасы. Идея триединства языков в Казахстане правильна и будет способствовать развитию страны. // Казинформ. -15 мамыр. - 2008жыл .
3. Назарбаев Н.Ә. (Қазақстан халқына жолдауы). Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан. – Астана, 2007.
4. Хасанұлы Б. Тілдік қатынас негіздері, 2008.
5. Әбдуәли Т.Үштұғырлы тілден түңілмейік // Жетісу, №31. 2008.

Крупенкина Ф.А.

*Костанайский государственный университет имени А.Байтурсынова,
Казахстан*

WHY DO WE STUDY ENGLISH?

Today, when English is one of the dominating world languages, it isn't so easy to present that it has happened recently and that, for example, at the time of Shakespeare some million people spoke English and other people of the world didn't consider this language necessary knowledge at all.

English has received the status of world language thanks to the fact that it became native for many countries on all continents of the world. It had been begun "to export" in the 17th century, and first of all, to the countries of North America. Therefore the modern importance it is obliged by the, first of all, to the unknown growth of the population in this region which was promoted, in turn, by big influx of immigrants in 19-20 centuries.

The people who know English can be divided into three groups: native speakers for which it is native; the bilinguals knowing it as the second language; and also those people who have to use it for practical purposes (during study or work). Every seventh inhabitant of the Earth is from one of these three categories. Incredibly, but fact: English is also language of 75% of all correspondence and 60% of phone calls.

The knowledge of several languages always expanded communication and integration abilities of the countries and the people. Multilingualism in modern Europe is the standard norm. The linguistic wealth attracts strong social and psychological effect of "open thinking". The citizens, who are fluent in several languages, will be competitive persons both within the country, and abroad. The learning of foreign languages is recognized socially significant as pledge of ensuring practical and professional activity of the person in modern multi lingual and the multicultural world.

English becomes the first world universal language. It is the native language of 500 million people in 12 countries of the world. It is much less, than about about 900 million speaking on Mandarin adverb of Chinese.

But 600 million else speak English as the second language. And some more hundreds of millions have certain knowledge of English which has the official or semi-official status approximately in 68 countries. Though as many people may be speaking various dialects of Chinese as well as English-speaking, English, undoubtedly, is more widespread geographically, really more universal, than Chinese. And its use grows at surprising rates.

Today in the world there are about 1,5 billion people speak English. The English which is the most taught language doesn't replace other languages, and supplements them.

The foreign language skills are an obligatory component of vocational training of the modern expert of any profile. As the experience shows, now teachers are compelled to consider insufficient level of knowledge and abilities of many graduates of high schools of the town and rural schools. Kazakhstan, having headed for mastering his citizens three languages, proceeds from today's realities: the trinity of languages will be the testimony of competitiveness of the country, the President of our country N. A. Nazarbayev speaks about it in his messages from 2006 to 2017.

So for what we need to learn English?

The foreign language is necessary, first of all, for successful career development. Practically each large company has in an asset of communication with foreign firms. Also quite often activity is tightly started on numerous foreign partners - and it isn't surprising, taking into account that, how strongly our economy was integrated into world. The best indicator is the world crisis. If still there was "Iron Curtain", then any crisis hasn't concerned us.

For these reasons for the employer to catch now in ranks of employees of the person who is well knowing English is just the dream of "silver plate". Such person can be much more useful to firm, than the whole department of office employees who well understand the Microsoft Word program and a solitaire "Kosynka". Now employers get rid of similar intensively, according to them, office ballast, and at the same time try to discover the real experts with knowledge of foreign languages constantly. Situation in labor market is difficult. But the clever person with knowledge of English will be able to use such situation in the country and to become a winning party, and not to remain in ranks the unnecessary office employees. It is possible to benefit by each situation – it is necessary to understand only that it is required in labor market and that you can offer. It is enough to you to learn English, and chances not

only to remain at work, but also to receive more highly paid position become more than real. The enterprises in the next several months will shake from themselves unnecessary office workers of the most various rank, and on their places will recruit really clever and knowing experts.

English language learning also opens doors to understanding of the computers' world. Now less specialties which didn't demand the minimum skills of work with the personal computer remain, and highly paid work without good knowledge of the computer can't already almost be found. A large number of computer programs are available today only in English therefore if you make plans about employment, somehow connected with computer technologies, then English language learning is just necessary for you.

When you master English, you will have an access to almost unlimited resources for training and self-improvement. You will be able to obtain information on any topic interesting you and also to discuss it with other people. Books, newspapers, magazines — all these offer improbable amount of useful material for training, but the majority of these valuable resources is issued only in English. Also there will be an opportunity to understand favourite music and to watch movies in original language. Original language is always clear, than translated one which loses the initial meaning.

It is possible to communicate directly with foreigners knowing English, to learn their culture and traditions. Also it is possible to go abroad, without fear to remain unclear. If you are lost in the unfamiliar city it will be possible to ask easily where you are. Going abroad, we see boundless opportunities of mankind and beauty of our planet. And it does our life brighter and saturated.

Now there are many opportunities of studying English for students. It is possible to learn English at our Kostanay state university. There is a department of foreign philology where the qualified teachers work. Last year at this department experts from the USA taught. Also, at our university, there is a department of foreign languages where language courses of English, German and the Kazakh languages are conducted. Today at our department, more than 100 people, 9 groups study at language courses of English. Language courses for schoolchildren, students and teachers are planned. The advertising leaflet is already developed and announcements at high schools are placed.

Also, there is an opportunity to learn English in other organizations. For example, in Kostanay regional universal scientific library named after L. Tolstoy, there

is the American corner where it is possible to learn English language and to improve skills of colloquial English. The purpose of activity of the American corner is the organization of cross-cultural exchange for strengthening of mutual understanding between the people of Kazakhstan and the United States in the territory of Kostanay region. Also, there are such programs as Work and Travel and a mandrel of students abroad on mobility. As for Kazakhstan, annually more than 3000 students take part in this program. The program is implemented with assistance of the U.S. Department of State. All participants for stay in the USA receive the status of "Exchange Visitor" and the official work permit.

I like one proverb of Johann Goethe: "He who does not know foreign languages does not know anything about his own." Personally, I think that to know foreign languages today is absolutely necessary for every educated person, for every good specialist. So let`s to learn foreign languages and discover with them many interesting things in our life!

Литература:

1. <http://www.native-english.ru/articles/excursus>
2. Наталия Шурыгина, "Образование и Бизнес" №41(65) 15.11.2000г..
3. <http://www.learn-english.ru/theory.php>
4. Полный курс английского языка. Учебник-самоучитель. Рубцова М.Г, 3-е изд., испр. и доп. - М.: АСТ, Астрель, 2004. - 544 с.
5. Muradova N. T. Training in the professional focused communication in a foreign language of students of not language higher education institutions / N. T. Muradova, S. A. Erdanov//the Young scientist. — 2013. — No. 11. — Page 822-824.
6. Abdrakhmanova T. M. Technical college: the professional focused training in a foreign language [Text] / t. M. Abdrakhmanova//Problems and prospects of a development of education: materials VI междунар. науч. конф. (Perm, April, 2015). — Perm: Mercury, 2015. — Page 245-247.

К.п.н. Дем'янюк Н. Ю.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
Україна*

ПЕДАГОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

ВАСИЛЯ ВЕРХОВИНЦЯ

У сучасних умовах реформування національної системи освіти, докорінних змін у всіх сферах суспільного життя стають дедалі актуальнішими проблеми вивчення і збереження багатой духовної спадщини українського народу, пізнання, осмислення і раціонального застосування в навчально-виховному процесі прогресивного досвіду минулого, спадщини видатних діячів вітчизняної педагогіки і культури. Серед них – професор і завідувач кафедри мистецтвознавства Полтавського інституту народної освіти Василь Миколайович Верховинець (1880–1938). Він – педагог-новатор, основоположник українського дитячого музично-ігрового репертуару (репертуарно-методичний посібник «Весняночка», 1924 р.), засновник теоретичних засад розвитку національної хореографії (підручник «Теорія українського народного танцю», 1919 р.), постановник першого національного балету («Пан Каньовський», муз. М. Вериківського, 1931 р.), дослідник українського фольклору (науково-етнографічна праця «Українське весілля», 1912 р.), основоположник сценічного жанру – театралізованої пісні, організатор художнього колективу нового типу (жіночий хоровий театралізований ансамбль «Жінхоранс», 1930 р.), автор численних хорових і вокальних творів, аранжувань українських народних пісень.

Важливою складовою спадщини педагога є його композиторська творчість. Сприятливим ґрунтом для її розквіту стали численні аранжування українських народних пісень, більшість з яких виконано педагогом до 1917 року: «Ой дівчина по гриби ходила», «Над моїми воротами», «Строкова пісня», «Ой у полі вітер віє», «Їхали козаки», «Та червона калінонька», «При долині» тощо. Вони відзначаються простою музичною мовою, тенденціями до щонайбільшого збереження ладотональних особливостей національної гармонії та

найпривабливішої репрезентації мелодичного оригіналу. Ранні оригінальні твори В. М. Верховинця, на превеликий жаль, назавжди втрачено.

Весь збережений композиторський доробок педагога створено на слова українських поетів: Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, О. Олеся, М. Вороного, Д. Загула, М. Хвильового, М. Рильського, П. Тичини, П. Капельгородського, В. Сосюри тощо. До нього належать 18 хорових різножанрових творів – від хорових мініатюр до патріотичних маршових пісень: «Весна гука», «Ой красна весно» на сл. Ю. Жилка, «На стрімчастих скелях», «Лісові дзвіночки» на сл. П. Тичини, «Облетіли пелюстки», «Ой зацвіла папороть», «Більше надії, брати!» на сл. В. Чумака, «Заграй, кобзарю» на сл. Х. Рябоконя, «Грими, грими, могутня пісне!» на сл. Д. Загула, «За Батьківщину» на сл. М. Вороного тощо [2]. Революційно-драматичний пафос, оптимізм, міцна опора на народнопісенні інтонації, продовження композиторських традицій М. В. Лисенка є найхарактернішими рисами масових пісень В. М. Верховинця. Поряд з іншими композиторами-сучасниками він став одним із засновників нового жанру – української революційної масової пісні.

Надзвичайною самотутністю, мелодійністю, тонким нюансуванням відзначаються 19 написаних В. М. Верховинцем романсів і дуетів: «Стежинка» на сл. І. Франка, «Гей, піду я в ті зелені гори» на сл. Лесі Українки, «Марія», «Дрімає білий ліс» на сл. М. Рильського, «Гаї шумлять» на сл. П. Тичини [1]. Усі авторські твори педагога відзначаються глибоко національним характером, адже віддзеркалюють найтипівші риси українського народного мелосу. Їм властиві неповторна мелодійність, багатство гармонічних барв, чітка метроритміка, ладотональна сталість. Вони сповнені внутрішнім оптимізмом і позитивністю світосприйняття.

Важливе виховне значення для того часу мали і створені митцем аранжування революційних масових пісень: «Інтернаціонал» (за спеціальним замовленням уряду Радянської України, 1919 р.), «Марсельєза», «Варшав'янка», «За Україну», «Шалійте, шалійте», «Жалібний марш». На цих та авторських патріотичних творах педагога «виховувалась молодь у школах, колективах художньої самодіяльності, їх виконували в концертах, на зборах, мітингах і демонстраціях" [4, 112].

Для репертуарно-методичного посібника «Весняночка» В. М. Верховинець написав дев'яносто дитячих пісень на власні, народні слова

та вірші українських поетів: «Котик Мурчик», «Труби, Грицю, в рукавицю», «Старий батько», «Весна зиму проганяє», «Коваль», «Сонечко», «Ой сусіди, сусідоньки», «Голуб-голубочок», «У вишневому садочку», «Встала весна», «Метеличок» [3] тощо. Вони втілюють риси української народнопісенної творчості, невимушено гармонізовані, ритмічно чітко організовані, зручні для виконання і швидкого запам'ятовування. Дитячі пісні відзначаються світлим, життєствердним характером, допомагають розвитку музичних здібностей, залученню дітей до прекрасного, вихованню патріотичних почуттів і національної самосвідомості.

Отже, значні досягнення педагога в галузі композиції заслужено принесли йому славу талановитого композитора-пісняра та мали надзвичайно важливе художнє та педагогічне значення. Цілеспрямовано застосовуючи різнохарактерні авторські твори в роботі зі шкільними, студентськими і мистецькими хоровими колективами, він сприяв музично-естетичному розвитку і формуванню національної культури української молоді.

Література:

1. Верховинець В. М. Пісні та романси / Верховинець В. М. – К. : Муз. Україна, 1969. – 71 с.
2. Верховинець В. М. Хорові твори / Верховинець В. М. – К. : Мистецтво, 1966. – 86 с.
3. Верховинець В. М. Весняночка / Верховинець В. М. – 5-е вид. – К. : Муз. Україна, 1989. – 342 с.
4. Верховинець Я. В. Василь Верховинець: шлях на Голгофу / Ярослав Верховинець // Пам'ять століть. – 2001. – № 1 (27). – С. 108–122.

Нестерова І. В.

аспірант Інституту педагогіки НАПН України

ІНТЕРІОРИЗАЦІЯ ЗНАНЬ ЯК ЗАСІБ АКТИВАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

У сучасних інформаційних умовах змінились вимоги до якості освітнього процесу в загальноосвітніх навчальних закладах. Нові вимоги до якості освіти обумовлюють необхідність пошуку шляхів і засобів оптимізації освітнього процесу, збільшувати вагу навчально-пізнавальної діяльності, що передбачає вияв автономності, самостійності, творчого потенціалу, тобто вияву певного рівня сформованої суб'єктності особистості учня. Створенням єдиного інформаційного простору, кардинальні зміни в системі освіти на різних рівнях, наявні виклики, що зумовлюються інтеграційними процесами, гуманізація та глобалізація усіх сфер життєдіяльності суспільства – то є розмаїття чинників, котрі мають бути певним чином ураховані у процесі пошуку новітніх підходів до організації та здійснення освітнього процесу в сучасній школі.

Саме цим пояснюється потреба вивчення проблеми сутнісного змісту поняття інтеріоризації знань учнями старшої школи в контексті його феноменологічного розуміння з позицій дидактики та в заломленні до більш широкого психолого-дидактичного напрямку дослідження – формування суб'єктності учнів старшої школи. З одного боку, відбувається спроба введення в активний тезаурус дидактики середньої школи власне психологічної категорії за походженням («інтеріоризація знань»), а з іншого, спроба наповнення її педагогічним (дидактичним) змістом на засадах ґрунтовного аналізу психолого-педагогічних (психолого-дидактичних) зв'язків між складовими, сукупність яких – ознакова єдність компонент щодо розуміння та сутнісного сприймання поняття у чисто психологічній та відповідно педагогічній площинах, і, як наслідок, пошуку та з'ясування області перетинання цих площин.

Інтеріоризацію як психолого-педагогічний (психолого-дидактичний) феномен вивчають у своїх працях Н. Арістова, В. Буряк, Л. Виготський,

П. Гальперін, В. Ковальчук, О. Малихін, О. Петровський, С. Рубінштейн, І. Сіняговська, та ін.

Одним із ефективних способів і шляхів оновлення змісту освіти в цілому та змісту навчання конкретних предметів у старшій школі зокрема, а також моделювання інноваційних педагогічних технологій, що відповідають сучасним потребам суспільства щодо якості освітніх результатів є, на думку вчених, орієнтація на компетентнісний підхід і реалізацію його дієвих механізмів.

З точки зору О. Малихіна, компетентнісний підхід у реаліях українського освітнього простору є методологічним орієнтиром і настановою до практичних дій, що зумовлює не лише оновлення змісту освіти, а й її концептуальну переорієнтацію, інтенсивний науковий пошук [5, с. 51]. З позицій цього підходу проблема формування суб'єктності особистості, яка на сьогодні є невід'ємною частиною теоретико-методологічних засад різних наук, у тому числі й педагогічної, набуває нового осмислення в сучасному освітньому просторі.

На думку Н. Арістової, освітній процес у контексті формування суб'єктності особистості є інтелектуальною творчою діяльністю у сфері освіти, що провадиться у навчальному закладі завдяки системі науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей особами, які навчаються, а також на формування гармонійно розвинутої особистості [1, с. 81].

Застосування принципів компетентнісного підходу щодо формування суб'єктності учнів старшої школи у процесі навчально-пізнавальної діяльності дає змогу створити такі дидактичні умови, за яких вони будуть набувати системних знань, розвивати загально навчальні та пов'язані з окремими предметами вміння й навички, а також здійснювати свідомий перехід від одного типу діяльності (навчально-пізнавальної) до іншого (самоосвітньої, професійно орієнтованої) з відповідною зміною потреб, мотивів, цілей, дій, що призведе до активації механізмів і процесів формування їх ключових компетентностей.

І. Сіняговська у своєму науковому доробку говорить про те, що в сучасних англomовних психологічних словниках немає терміну «інтеріоризація», найближчою за значенням і звучанням є поняття «інтерналізація», яке використовується й у психоаналізі. Для психоаналітиків інтеріоризація – це психічний процес або низка процесів, у яких взаємини з

реальними або уявними об'єктами перетворюються у внутрішні уявлення та структури [8].

У педагогіці інтеріоризація розглядається як формування внутрішніх структур людської психіки за допомогою засвоєння зовнішньої соціальної діяльності, привласнення життєвого досвіду, становлення психічних функцій і розвитку в цілому. Саме тому звертаємося до актуалізації інтеріоризаційних процесів у сучасних умовах переорієнтації освітнього процесу на компетентнісній основі.

Свого часу поняття інтеріоризації було активовано щодо вживання в науковому обігу представниками французької соціологічної школи. Інтеріоризацію розуміли як процес, коли дитина запозичує в громадської свідомості поняття, уявлення, категорії, що потім утворюють структуру його власних поглядів.

О. Леонтьєв розглядав питання про співвідношення інтеріоризації з пам'яттю. Він принципово відокремлював засвоєння суспільно-історичного досвіду від засвоєння будь-якої іншої інформації.

Ці теоретичні побудови О. Леонтьєва отримали конкретно-психологічне відображення в розумінні процесів навчання та виховання. На думку О. Леонтьєва, для побудови в дитини мисленнєвої дії спочатку її зміст потрібно дати в зовнішній предметній (або екстеріоризованій) формі, а далі шляхом її перетворення, узагальнення й скорочення за допомогою мовлення (тобто шляхом інтеріоризації) перетворити цю дію у власне розумову.

Різноманітність визначень і концепцій говорить про неоднозначність підходів до розуміння психолого-дидактичного феномену інтеріоризації.

Отже, аналіз різних наукових підходів до визначення терміну «інтеріоризації», доводить, що результатом цього процесу є не просто набуття нових знань, а перетворення структури особистості. Саме тому було проаналізовано й узагальнено наявні психолого-педагогічні положення щодо розуміння важливості інтеріоризації знань як засобу та дидактичної умови активації процесу формування суб'єктності учнів старшої школи за урахування положень наукових підходів, котрі є важливими задля запровадження у практику освітнього процесу у старшій школі дидактичних механізмів впливу на формування досліджуваного феномену.

Література:

1. Арістова Н. О. Формування професійної суб'єктності майбутніх філологів: теорія і практика: монографія / Н. О. Арістова. – Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2017. – 400 с.
2. Малихін О. В. Формування загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей: монографія / О. В. Малихін, І. С. Гриценко. – Київ : Видавництво ТОВ 2015. – 492 с.
3. Сіняговська І. Ю. Проблема інтеріоризації знань у психолого-педагогічній літературі / І. Ю. Сіняговська // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наукових праць / за ред. проф. З. П. Бакум. – Кривий Ріг : КДПУ, 2015. – Вип. 45. – С. 292–298.

Metodické základy vzdělávacího procesu

Макаренко О.В., учитель начальных классов

КГУ «Школа-интернат для детей с задержкой психического развития»

ВОСПИТАНИЕ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ПОВЕДЕНИЯ И ФОРМИРОВАНИЕ НРАВСТВЕННЫХ ПОСТУПКОВ И НРАВСТВЕННЫХ ПРИВЫЧЕК У ДЕТЕЙ С ОВР.

Проблема нравственного воспитания личности и воспитания культуры поведения всегда была одной из актуальных проблем, а в современных условиях она приобретает особое значение. Воспитанность человека заключается в его духовности, в гармонии нравственных качеств, в ответственности и чувстве долга. Все эти качества проявляются в труде, общении с людьми, разумных потребностях, культуре поведения. Воспитание культуры поведения в общественных местах – один из показателей общей культуры поведения.

Школьный возраст характеризуется высокой восприимчивостью и внушаемостью. Поведение детей и подростков с ОВР являются актуальной проблемой. Жизнь показывает, что некоторые школьники не умеют прилично вести себя: они грубы и развязны с взрослыми, невежливы друг с другом, нередко нарушают общественный порядок, шумят на улицах и в общественных местах. Во многом нарушения поведения ученика с ОВР связаны с тем, что у него недоразвита или извращена система высших потребностей (интеллектуальных, морально-нравственных, этических) и при этом преобладают потребности низшие.

Торможение потребностей в связи с недоразвитием воли также затруднено. Поэтому часто приходится встречать у наших детей агрессию, разрушительные действия, возбуждение (моторное, речевое), аффективные побеги из школы, отказы от учебной или трудовой деятельности и т.п.

Коренные преобразования в жизни общества, социальные, экономические трудности, радикальный пересмотр устоявшихся жизненных ценностей, изменение системы отношений во всех сферах социума,

стремительный темп этих изменений ставят людей с ментальными нарушениями в позицию слабой психологической защищенности, снижают ее адаптивные возможности и повышают психологическую ранимость. Все это делает эту группу общества особенно уязвимой для действия многих вредных социальных факторов, нарушающих или искажающих нормальное формирование поведенческих навыков и в особенности высших форм поведения.

Часто причиной нарушения поведения является разноречивость в требованиях к ученику. В школе учитель требует одно; дома родители – другое: взрослые, которые окружают детей на улице, в общественном транспорте, в магазинах предъявляют им нередко противоположные требования. Все это приводит к непониманию ситуации, неадекватности выбора форм поведения и, как следствие его нарушению. Недооценка значения систематической работы по воспитанию культуры поведения учащихся приводит к таким фактам, как шум в театре во время спектакля, нежелание помочь пожилому человеку перейти дорогу, грубость в ответ на просьбу о помощи. Дети школьного возраста нередко не следуют правилам морали не потому, что не знают их, а потому, что не вникают в эмоциональное состояние сверстника, находящегося в ситуации дискомфорта, или не испытывают соответствующих эмоций (стыда, раскаяния, недовольства собой и пр.) при совершении неблагоприятного поступка».

Воспитание культуры поведения в общественных местах, на основе проблемных ситуаций в процессе воспитания у школьников с ОВР, является наиболее действенной формой воздействия на сегодняшний день. Несмотря на невысокий уровень словесно – логического (теоретического) мышления, учащимся с ОВР усваивать нормы поведения и применять проблемные ситуации в процессе воспитания достаточно несложно. Дети школьного возраста нередко не следуют правилам морали не потому, что не знают их, а потому, что не вникают в эмоциональное состояние сверстника, находящегося в ситуации дискомфорта, или не испытывают соответствующих эмоций (стыда, раскаяния, недовольства собой и пр.) при совершении неблагоприятного поступка». Это период овладения социальным пространством человеческих отношений через общение с близкими взрослыми, а также через игровые и реальные отношения со сверстниками. Испытывая потребность в любви и одобрении, осознавая эту потребность и зависимость от нее, ребенок учится принятым позитивным формам общения, уместным во взаимоотношениях с окружающими людьми. Он

продвигается в развитии речевого общения и общения посредством выразительных движений, действий, отражающих эмоциональное расположение и готовность строить позитивные отношения». В содержании культуры поведения школьников можно условно выделить следующие компоненты: культура деятельности, культура общения, культурно – гигиенические навыки и привычки. Способы и формы культурного поведения не ограничиваются рамками семьи и школы, а выходят за эти пределы, распространяются на новые области, например, поведение в театре, в транспорте, на улице и т. п. Содержание культуры поведения школьников обогащается: усложняются правила поведения, они детализируются и требуют от детей более гибкого, осознанного поведения. Низкий уровень познавательных процессов, неумение видеть конкретную цель на уроке, неумение анализировать и делать выводы, отсутствие навыков самоконтроля, неумение общаться, низкая мотивация обучения и как следствие нелюбовь к процессу учения, отсутствие смысло-жизненных ориентации, неблагополучная семейная обстановка вот далеко не полный перечень проблем, с которыми приходится каждодневно сталкиваться в работе с такими детьми. Даже тот информационный минимум, предусмотренный школьной программой, становится для школьников с ОВР отчужденными, оторванными от повседневной жизни малозначимыми фактами. Конечно, полностью исправить недостатки умственного развития нельзя, но выработать желание и умение приобретать знания, использовать их в жизни - реальная и посильная задача.

Проблемная ситуация порождается учебной или практической ситуацией, которая содержит две группы элементов: данные (известные); неизведанные, новые (неизвестные) элементы.

Проблема культуры поведения в общественных местах остается актуальной и в настоящее время. Мы часто не задумываемся, что та или иная ситуация требует определенного поступка, движения, фразы или жеста. Проблема состоит в том, что многие не знают этих правил. Это и понятно – трудно запомнить все нормы этикета.

Приоритетная цель этикета состоит в том, чтобы сделать нашу жизнь максимально приятной и безопасной при общении друг с другом, сгладить все возможные острые углы и нечаянные обиды, предостеречь нас от случайных претензий и бед.

Общественные места - так называют те места, в которых собирается много народа. Незнакомые люди вынуждены находиться и что-либо делать вместе, переговариваться, отвечать на вопросы, помогать друг другу. Например, в театре вместе смотрят спектакль, в автобусе - едут, в магазине - покупают продукты или вещи. Люди разные, и от того, как они относятся к окружающим, доброжелательно или, наоборот, грубо и зло, зависит наше настроение и даже здоровье.

Литература:

1. Азбука нравственного воспитания: Пособие для учителя. / Под ред. И.А. Каирова, О.С. Богдановой.- М.: Просвещение, 1997.
2. Богданова О.С., Петрова В.И. Методика воспитательной работы в начальных классах/ О.С. Богданова, В.И. Петрова. -- М.: Просвещение, 1980.
3. Болдырев Н.И. Нравственное воспитание школьников/ Н.И. Болдырев. - М.: Просвещение, 1979.
4. Выготский Л.С. Педагогическая психология /Под редакцией В.В. Давыдова. - М.: Педагогика, 1991
5. Каирова И.А. Нравственное развитие младших школьников в процессе воспитания/ И.А. Каирова. - М.: Просвещение, 1979.
6. Карпов И.А. Азбука нравственного воспитания/ И.А. Карпов. - М.: Просвещение, 1979..
7. Этическое воспитание младших школьников: Учебно-методическое пособие для учителей начальных классов./ Сост. А.К. Лопаткина. - Омск:

к.мист., доцент Васильєва Л.Л.

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського, Україна

магістрантка Кравчук Л.В.

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського, Україна

МЕРЕЖЕВІ І ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ

Усвідомлення українцями себе як політичної нації наприкінці ХХ століття співпало з поширенням Інтернету, але не було ефективно використано протягом перших двох з половиною десятиліть незалежності для національно-патріотичного виховання. Між тим, події 2013-2014 років в Україні актуалізували необхідність виховання в молодого покоління почуття патріотизму, зміцнення країни, активної громадянської позиції. Інформаційно-комунікаційні технології здатні відіграти в цьому процесі важливу роль.

Інтегруючи основні функції соціальної комунікації (інформаційну, експресивну, прагматичну) інформаційно-комунікаційні технології, в контексті національно-патріотичного виховання, передбачають спілкування, обмін думками, знаннями, почуттями, моделями поведінки та спільну діяльність учасників комунікації, у ході якої формується однаковий погляд на речі та події [1]. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, з одного боку, та патріотичне виховання дітей і молоді, з другого, є актуальними завданнями суспільства, про що свідчать розробка та прийняття відповідних Законів України. За останній час науковцями здійснено значну кількість розвідок з обох питань. Разом з тим, вивчення можливостей інформаційно-комунікативних технологій як засобу патріотичного виховання студентів-музикантів не можна вважати вичерпаним. Зокрема в галузі використання сучасних мережових та хмарних технологій.

Можливості різних етапів розвитку мережевої технології щодо національно-патріотичного виховання студентів-музикантів не однакові. Так, перший з них (Web 0.0) не передбачає безпосереднього зворотного зв'язку, тому якість виховного впливу не можна точно виміряти.

Другий етап (Web 1.0) характеризується утворенням мережевої морфології завдяки використанню протоколів Інтернету TCP/IP. Це етап статичних сайтів з HTML-гіпертекстовими зв'язками, односпрямованих потоків інформації, розвитку електронних бібліотек та інформаційних каталогів. Він дозволяє студенту отримувати будь-яку інформацію, накопичену в ресурсах мережі. Бібліотеки та каталоги персоналій, історичних постатей, діячів української культури та мистецтва, аудіо та відео записів творів, спогадів є необхідною базою патріотичного виховання.

На третьому етапі (Web 2.0) сформувалась інтерактивна мережа, ядром якої є частотно-синтаксичні інформаційно-пошукові системи. Генерація інформаційного потоку перебуває в руках користувачів і має найбільше можливостей для національно-патріотичного виховання студентської молоді, особливо представників творчих професій. Сервіс пропонує соціальні мережі і закладки, Wiki, блоги, підкасти. Вони надають можливість студентам-музикантам працювати у спільних інтернет-проектах, розвивати та поповнювати сайти, портали, освітні та виховні мережі особистими інформаційними ресурсами. Так, блог може бути використаний як щоденник справ, у переліку яких концерти до пам'ятних дат української історії, ювілеїв українських композиторів, відомих діячів музичного мистецтва. Можливість редагувати сайт за допомогою технології WikiWiki сприяє спільному оформленню студентами-музикантами результатів дослідження історії музичної культури України в її регіональних проявах. Студенти-музиканти також мають можливість створити сторінку патріотичного спрямування, яка включатиме електронні газети та журнали, репортажі про патріотичні заходи, запитання-відповіді, анонси-новини, методичні та творчі розробки заходів національно-патріотичного виховання засобами музичного мистецтва. Ці напрацювання музиканти зможуть використовувати в своїй подальшій професійній діяльності, а сама підшивка може існувати як частина офіційного сайту вишу.

Четвертий етап (Web 3.0) характеризується формуванням автоматизованої семантичної мережі, яка не вимагає від користувачів знань у відповідній галузі. Web 3.0 є системою фіксування інтересів, уподобань і звичок користувачів, наслідком чого стає пропонування кожному спеціально дібраної для нього реклами, послуг, способу життя. Web 3.0 може бути ефективно використана для національно-патріотичного виховання студентської молоді,

адже за низкою запитів з питань української культури система почне самостійно пропонувати користувачеві відвідати певні сайти національно-патріотичного спрямування, взяти участь у обговоренні відповідних питань, ознайомитися із творчістю українських митців минулого та сьогодення. Спрямувати роботу системи Web 3.0 в цьому напрямку можна кількома обов'язковими запитами, заданими в якості самостійної роботи з будь-якої навчальної дисципліни фахової підготовки студента-музиканта. У якості власне виховних проєктів куратори груп можуть запропонувати студентам прийняти участь у обговоренні патріотичних тем на певних сайтах або у соціальних мережах і зробити доповідь на цю тему, або оформити результати як наукову публікацію, у тому числі, мережеву.

Наразі триває формування Web 4.0 – прагматичної мережі, основою якої є керувальні відносини з користувачами. Функції модерації контенту все активніше перебирають на себе роботи, визначаючи, що можна публікувати в мережі, а що ні. Зважаючи на те, що аудиторія користувачів Інтернету стає все молодшою, а діти є сприйнятливими до будь-яких впливів, цензурні властивості Web 4.0 можна використати для національно-патріотичного виховання, огорожуючи зростаюче покоління від небажаних впливів до певного часу.

В останні роки провідними у вирішенні ряду проблем освіти й виховання стають хмарні сервіси — модель надання повсюдного і зручного мережевого доступу до ресурсів, що конфігуруються, та можуть бути швидко надані і звільнені з мінімальними зусиллями щодо управління і необхідності взаємодії з сервісом-провайдером. При цьому користувач має доступ до власних даних, але не може управляти і не повинен піклуватися про інфраструктуру, операційну систему і програмне забезпечення, з яким він працює.

Запровадження хмарних технологій дає можливість удосконалити виховну діяльність. Так, для впровадження нових форм проведення занять та виховних заходів, безпечного зберігання і обміну даними, забезпечення мобільності учасників навчально-виховного процесу у багатьох вишах, _на основі хмарного сервісу Microsoft Office 365, побудовано єдиний інформаційний простір.

Формами використання хмарних технологій у ВНЗ, стосовно навчання та національно-патріотичного виховання студентів-музикантів, можуть стати: віртуальний навчальний кабінет (зокрема, кабінет історії української музики,

історії української культури, власне кабінет патріотичного виховання); віртуальний методичний кабінет (в якому можуть бути розміщені розробки викладачів та студентів-музикантів щодо патріотичного виховання, записи лекцій-концертів, наукові розвідки тощо); віртуальний деканат (із спеціальною сторінкою заступника декана з виховної роботи), віртуальна кафедра (із окремою сторінкою національно-патріотичного виховання); віртуальні предметні спільноти. В межах кожної такої спільноти можна передбачити сторінки виховної спрямованості. Наприклад: каталог та бібліотека творів українських композиторів, які входять в програму з музичного мистецтва для загальноосвітніх шкіл (спільнота з методики музичного виховання), інструментальних твори українських авторів (спільнота сольного та ансамблевого інструментального музикування), творів для співу та диригування (спільнота вокально-хорового виконавства та диригування), теоретичних та історичних розвідок українських музикознавців, творів композиторів різних регіонів України, твори композиторів, які зазнали утисків, каталоги спогадів та біографічних даних, твори композиторів української діаспори (музично-теоретична спільнота) тощо.

Способом діяльності учасників патріотично орієнтованого виховного процесу на основі хмарних технологій може стати взаємодія студентів та викладачів, зокрема: використання хмарних середовищ і електронних освітніх ресурсів під час виконання творчих проєктів; проведення вебінарів, он-лайн заходів з патріотичного виховання, телемостів; створення електронних відеотек, зокрема, силами студентів-музикантів, з історії, культурних пам'яток, цікавих місць, надбань у різних галузях літератури, мистецтва, музикознавчої науки.

На наш погляд, національно-патріотичне виховання студентів-музикантів відбуватиметься ефективніше, якщо застосовувати сучасні, релевантні засоби, адекватні рівню розвитку світової культури та технічних можливостей, передусім, інформаційно-комунікативні технології (мережеві та хмарні сервіси). Теоретичне усвідомлення необхідності цього присутнє в наукових дослідженнях загально педагогічного спрямування. Практичне впровадження, зокрема у навчально-виховний процес студентів-музикантів може скласти перспективу подальших розвідок.

Література:

1. Осаула Л.І. Виховний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій у патріотичному вихованні учнів старших класів у позакласній діяльності [Електронний ресурс] / Л. Осаула. – Режим доступу: <http://svitovid6.webnode.com.ua/news/>.

Обремська Т.С.,

вчитель початкових класів, вища категорія

Гімназія № 179 міста Києва, Україна

Коваль Я.В.,

вчитель початкових класів, спеціаліст

Спеціалізована школа № 106 міста Києва, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ

Стаття присвячена проблемі організації творчої діяльності молодших школярів, розглянуто принципи побудови емоційно-розвиваючого середовища, які дозволили виділити прийоми створення творчої атмосфери на уроках. Виявлено ряд умов для ефективної організації емоційно-творчої діяльності учнів. Показано, що найважливішими складовими частинами середовища є предметно-просторове оточення, система емоційно-розвиваючих відносин, активність і діяльність молодшого школяра.

Стан швидко мінливих соціально-економічних і політичних обставин сучасного життя висуває нові вимоги до освіти. На тлі цих вимог особливо помітні проблеми, пов'язані зі зміною цілей, змісту і способів організації процесу освіти, адекватних нових соціокультурних умов.

Значною мірою розширюються і видозмінюються функції освіти як важливого чинника соціальної стабільності, збереження морального, фізичного і психічного здоров'я молоді, виховання творчої, вільної, активної відповідальної особистості, розуміння внутрішнього світу іншої людини. Крім виключно освітніх функцій, сучасна школа також покликана допомогти людям навчитися орієнтуватися в складному і швидко мінливому навколишньому світі.

На сьогоднішній день основна освітня програма початкової загальної освіти спрямована на формування загальної культури учнів, на їх духовно-моральне, соціальне, особистісний і інтелектуальний розвиток, на створення основи для самостійної реалізації навчальної діяльності.

Перед учителем постає питання: «Як розвинути в дитині чуйність і навчити його творити прекрасне? Як зробити його добрішим? Як зробити цей стихійний процес цілеспрямованим в початковій школі? »

Відповідаючи на ці питання, педагогу доводиться не тільки переглянути відносини взаємодії між учителем і учнями, вчителем і батьками, а й середовище, в якому навчається і виховується молодший школяр. Вчителю необхідно створити такі умови, які допомогли б реалізувати весь позитивний потенціал учня як творчої особистості і допомогли йому адаптуватися в соціальному житті.

Аналіз дослідження проблеми творчої діяльності учнів дозволив виявити такі умови для ефективної організації емоційно-творчої діяльності молодших школярів: 1) побудова навчального процесу на основі співпраці і співтворчості в навчанні школярів; 2) створення в школах емоційного, розвиваючого та творчого середовища в навчальному процесі, що передбачає співтворчість і ситуацію успіху в діяльності учнів.

Однією з умов організації творчої діяльності учнів, на думку багатьох педагогів, є створення творчої атмосфери, яка створюється не тільки вихованням допитливості, смаку до нестандартних рішень, але і необхідністю виховувати готовність до сприйняття нового і незвичайного, прагненням використовувати і впроваджувати творчі досягнення інших людей.

Найважливішими складовими частинами такого середовища є предметно-просторове оточення, система емоційно-розвиваючих відносин, активність і діяльність молодшого школяра, які будуть компонентами структури розвиваючого освітнього середовища і в навчанні.

Невимушений характер відносин залежить не тільки від особистості вчителя, а й від інтер'єру та обстановки, в якій відбуваються контакти.

Неодмінною умовою побудови емоційно-розвиваючого середовища в загальноосвітніх закладах будь-якого типу є опора на особистісно-орієнтовану модель взаємодії між людьми. Це означає, що стратегія і тактика побудови освітнього середовища визначається особливостями особистісно-орієнтованої моделі навчання. Це передбачає вирішення таких завдань: забезпечити відчуття психологічної захищеності - довіру учня до світу, радість існування, розвиток індивідуальності учнів – не «зубріння», а сприяння розвитку особистості.

Розглянемо принципи побудови емоційно-розвиваючого середовища, які необхідно враховувати педагогу в навчальному процесі.

Принцип позиції при взаємодії педагога з учнем. Побудова відносин на основі встановлення позитивного контакту. Для реалізації цього принципу доцільно долати психологічну різницю в позиціях, коли педагог тільки керує, а учень тільки підпорядковується. Контакт при цьому неможливий; необхідно пам'ятати, що саме задушевне спілкування, довірчі бесіди ведуться на основі просторового принципу «очі в очі».

Принцип активності. Середовище в школі повинно бути більш розвиваючим, стимулюючим активність. Воно повинно спонукати виникнення і розвиток вольових якостей, емоцій і почуттів, бажання спілкуватися, виконувати творчу діяльність. З цією метою на стінах на доступній висоті можуть бути поміщені рамки, в які легко можна вставляти репродукції або малюнки учнів.

Принцип динамічності розвиваючого середовища. Цю середу молодший школяр створює сам. Від педагога залежить, щоб оточення було прийнятним для учня, давало йому можливість змінювати навколишнє середовище відповідно до свого смаку, настрою. Тому важливою є участь школярів у облаштуванні приміщення, в удосконаленні якихось деталей інтер'єру, в можливості його зміни.

Принцип емоційності середовища, індивідуальної комфортності та емоційного благополуччя кожного учня і педагога. Проблема взаємодії вчителя і учня знайшла відображення в дослідженнях В.А. Кан-Каліка [1], який, зробивши акцент на суб'єктивному початку педагога, ближче інших підійшов до розуміння значущості особистісного і особистості в навчальному процесі. Результатом взаємодії вчителя і учнів, на його думку, є емоційний рівень справді творчого педагогічного процесу, творче самопочуття. На емоційність вчителя, як найважливіший фактор впливу і взаємодії в навчальному процесі, вказує М.І.-Я. Педаясь [2], вважаючи, що саме від неї залежить успіх емоційного впливу, вона мобілізує, спонукає до дії, активізує розумову діяльність, концентрує увагу, створює позитивний емоційний фон в процесі творчої діяльності.

Таким чином, формуючи, емоційно-творчу особистість необхідно дотримуватися: демократичного стилю керівництва навчально-пізнавальною діяльністю; позитивного іміджу взаємовідносин вчителя з молодшими школярами в процесі спільної творчої діяльності; створення в школах

емоційного, розвиваючого й творчого середовища, яке передбачає співтворчість і ситуацію успіху в діяльності молодших школярів.

Сказане вище дозволяє зробити нам висновок про те, що навчання творчості можливе лише у спільній діяльності дорослого і учнів, де кожен з учасників є рівноправним її членом. Функція дорослого при цьому полягає, по-перше, в демонстрації різноманітних творчих проявів і способів діяльності, по-друге, в організації життя і діяльності учня таким чином, щоб самі умови і обставини вимагали від школярів творчих рішень. У спільній з дитиною діяльності дорослий є не тільки найрозумнішим і знаючим, скільки самим творчим учасником спільної діяльності, він кожен раз по-новому виконує ті чи інші знайомі дітям завдання. Дорослий своєю поведінкою і вчинками розкриває молодшим школярам нові, несподівані сторони навколишнього дитини світу. При такому підході емоційно-розвиваюче середовище стає не тільки головною умовою розвитку творчої особистості, а й важливою ланкою в процесі самореалізації особистості.

Література:

1. Кан-Калик В.А. Вчителю про педагогічному спілкуванні / В.А. Кан-Калик. - Просвітництво, 1987.
2. Педаєсь, М.-І.Я. Емоційність як фактор взаємодії/М.-І.Я. Педаєсь. - Таллінн, 1979.

Кошенова Л.Ш., Оразбаева Н.С., Оспанова Э.К.

№38 орта мектебі, Қазақстан

МЕКТЕП ТЫНЫСЫ

«Тәрбие басы - тал бесік», - дейді халқымыз. Бүгінгі қоғам мүддесіне лайықты, жан - жақты жетілген, бойында ұлттық сана, ұлттық психология қалыптасқан парасатты азамат тәрбиелеп өсіру міндетінің шешілуі үздіксіз білім берудің, тәрбиенің негізгі бастау бұлағы болып табылатын мектепке дейінгі ұйымдардан басталуы орынды.

Мектепке алғаш келгенде біздің балаларымыздың көпшілігі дұрыс сөйлей алмай, өз ойын дұрыс жеткізе алмайтын, өзіне деген сенімі жоқ, ата-анасының көмегінсіз ештеңе жасай алмайтын болып келеді.

Қазіргі таңда жаңа технолоия заманы, сондықтан да, мектептерде де, бала бақшаларда да жаңа бағытта, инавациялық технологияны қолдану арқылы балалардың білімі мен біліктілігін арттыру мақсатында жұмыстар жүргізілуде.

Осы бағыттармен біздің мектебімізде «**LESSON STUDY**» бойынша жұмыстар жүргізіліп жатыр. Бағдарламаны меңгеру және оны өз жұмысында қолдана алу үшін мұғалімдерден топтар құрылып ол топтың жетекшілері (осы бағдарламаны оқып келген мұғалімдер) сайланған және осы топтық жұмыстардың қалай өткізіліп отыратындығы жөнінде директордың ғылыми әдістемелік ісі жөніндегі орынбасары Л. Көшенова қадағалап отырды. Біздің осындай топ жетекшіміз Нұрила Оразбаева.

Нұрила Сайлаубекқызы бізге осы бағдарламамен оқу іс-әрекет барысында қалай жұмыс жасауға және оны қалай қолдануға болатындығы жайында түсінік беріп отырады. Сабақты қалай жүргізу керектігін, жоспарды қалай құру керектігіндігін барлығын топ жетекшіміз Нұрила Сайлаубекқызынан сұрап отырдық.

Топ жетекшіміз әр мұғалімнің сабағына кіріп қатысуымызды қадағалап, ондағы балалардың деңгейін анықтауды барлығымызға тапсырмалар беру арқылы анықтап, оның қалай орындалуын қадағалап, бағыт беріп отырады.

Мектепалды даярлық сыныбының балаларының жас ерекшелігіне қарамай менде осы бағдарламаны өз жұмысымда қолданып көргім келді.

Қазіргі заман талабы үштілділікті өз жұмысымда қолдануды ұйғардым. Мен осы бағдарламаны түсіну үшін өз сыныбыммен үш түрлі тақырыпта, сөйлеуді дамыту пәні бойынша іс-әрекетті зерттеу жүргізуді ұйғардым.

Бірінші тақырып **«Құстардың қысқы тіршілігі»**. «Құстар қалай қыстайды?» деген ертегіні оқыдым, балалар қыстан қорықпайтын құстарды атап, ертегіні мәнерлеп айтып берді. Балалармен жұмыс жүргізу барысында, топтық жұмыс жасағанда, балалар қалай жұмыс жасау керектігін дұрыс түсінбей, келген қонақтардан да балалар бір түрлі жатырқап отырды. Содан соң, оларға бағыттаушы сұрақтар беріп, оларға қалай жұмыс жүргізу керектігін түсіндірдім. Ары қарай, балалар өздері бір-біріне көмектесіп, таласа отырып, тапсырмаларды орындады. Тақырыбыма байланысты шаттық шеңберін, сергіту сәттерін алдым. Ағылшын және орыс тілі балаларға жеке пән ретінде жүргізілетіндіктен, олардың осы пәндерге деген қызығушылығын және дыбыстарды дұрыс айта алатындығын байқадым. Балаларды топтарға бөліп әр топқа жеке тапсырмалар бердім. Тірек сөздерді қолданып, «Құстарға көмек» тақырыбында әңгіме құрастыруы керек. «Қайсысы артық» дидактикалық ойыны. Шарты: Тақтаға құстардың суретін іліп, оның ішіндегі қайсысы артық екендігін табулары қажет.

Оқу іс-әрекетінің соңына қарай олардың да қызығушылығы оянып, балалармен бірігіп жұмыс жасауға кірісті. Балалар тақырыпты түсінген немесе түсінбегендерін *жесть* арқылы көрсетті. Түсінбеген балаға сұрақтар беру арқылы тақырыпты пысықтадым. Бұл әдіс-тәсілді барлық оқу іс-әрекетімде қолдандым.

Келесі оқу іс-әрекетімнің тақырыбы **«Көшедегі көліктер»**. Алдыңғы оқу іс-әрекетінен де, бұл оқу іс-әрекеті өте қызықты болды. Шаттық шеңберін және сергіту сәттерін барлығы дауыстап бір кісідей, қимыл-қозғалыспен орындады. Балалардың қызығушылығы бұрынғыдан да артып, оқу іс-әрекетіне олардың барлығы қатысып отырды. Бағыттаушы сұрақтарға таласып, қол көтеріп жауап беріп отырды. Сөздерді үш тілде де еркін әрі дұрыс айтты.

«Суретті жина» дидактикалық ойыны, көліктердің суреттері салынған парақ бірнеше бөлікке бөлініп, хатқалталардың ішінде болады. Әр топ балалары геометриялық пішіндердегі қағаз қиықтарын біріктіріп, көлік түрін құрастырады да, сол көлікке байланысты жұмбақ ойластырады. Жұмбақты келесі топтың балалары шешуі керек. Біреуі-біреуіне ұқсамайтын жүк көлігін, камаз және басқа түрдегі камаз көлігін, жеңіл көлікті құрастырды.

Жұмыс барысында балалар қонақтарға да көңіл аудармай, ұйымдасқан түрде, бірігіп, ақылдаса отырып, бірін-бірі тыңдап жұмыс жасады. Балалардың бір-біріне деген құрметтері артып, ұжыммен жұмыс жасауға және өз ойларын ортаға салып айта білуге үйренді.

Балалардың білім деңгейі қандай дәрежеде болса да, жұмыс жасауға болатындығын және топпен жұмыс жасаудың тиімділігін байқадым. Балалардың бір-біріне деген жылы сезімдерінің оялатындығын, бірін-бірі бағалай білетіндігін, бір-біріне үйрететіндігін және үйренетіндігін байқадым.

«**LESSON STUDY**» тәсілін әрбір мұғалім әрбір сабақта балалардың жас ерекшелігіне қарамай қолданып отырса, біздің балаларымыздың бойында басқарушылық, өзін-өзі бағалау, өзгенің жұмысымен санасуды үйренетіндігіне сенімім мол.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері. «Оқу құралы» 2013ж Алматы. Асхат Әлімов.
2. Қатысымдық күзіреттілі қалыптастыруға арналған тапсырмалар. «Дәуір-Кітап» Алматы 2013ж. Абуханова Р.Н.
3. Дарынды балалармен жұмыс. Оқу-әдістемелік құрал. Алматы 2011ж. Ж.А.Сейсенбаева, Л.Ж. Орманбекова

Кенбаева Г.К., Жаксылыкова Н.Е.

Казахский национальный аграрный университет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВУЗА

В последнее время постоянно повышаются требования к психолого-педагогической компетентности преподавателя высшей школы. В первую очередь это зависит от социального заказа на подготовку кадров высшей квалификации, способных развивать экономику и обеспечивать конкурентоспособность государства. А это, в свою очередь, требует всестороннего совершенствования образовательного процесса в вузе, значительного повышения его качества; внедрение инновационных подходов к подготовке студентов; повышение требований к компетентности вузовских преподавателей.

Информатизация образования расширяет возможности преподавателей в передаче учебного знания, заставляет их осваивать современные информационные технологии, в том числе, технологии дистанционного обучения; использовать образовательные технологии, в которых упор делается на самостоятельную работу студентов. Все это меняет позицию и роль преподавателя, характер коммуникативного взаимодействия со студентами. И, наконец, компетентностный подход к подготовке современных специалистов, предусмотренный реформой высшего образования, ставит в число первоочередных не только проблему формирования социально-профессиональных компетенций студентов, но и развитие психолого-педагогической компетентности самого преподавателя.

Компетентный преподаватель непременно является и хорошим методистом. Он владеет не только научными знаниями и методами в области преподаваемой дисциплины, но и методикой обучения этой дисциплине. Знание методики позволяет преподавателю представить изучаемый материал в виде системы познавательных задач, последовательное решение которых должно привести студента к овладению содержанием учебной дисциплины. Кроме

системы знаний и умений в составе психолого - педагогической компетентности преподавателя целесообразно выделить педагогические способности. Уровень способностей, наряду с направленностью личности и другими ее качествами, является важнейшим субъективным фактором достижения вершин в научно - педагогической деятельности. Все педагогические способности имеют двойную обращенность: к студентам и к самому преподавателю. Они содержат в себе гностический элемент - познать психологию человека и творчески перестроить свою деятельность на основе самообразования и самовоспитания.

Критериями оценки сформированности компетентности вузовского преподавателя являются: совокупность его профессиональных знаний, умений, навыков, ценностей, которыми он руководствуется в своей деятельности, и мотивационная готовность квалифицированно, с высоким уровнем качества выполнять профессиональные функции.

Одним из основных качеств педагога является умение организовывать длительное и эффективное взаимодействие со студентом. Владение профессионально-педагогическим общением - важнейшее требование к личности преподавателя в том ее аспекте, который касается межличностных взаимоотношений. Общение в деятельности преподавателя выступает не только средством научной и педагогической коммуникации, но и условием совершенствования профессионализма в деятельности и источником развития личности преподавателя, а также средством воспитания студентов. Общение является одной из самых сложных сторон, так как через него осуществляется главное в педагогической работе - воздействие личности преподавателя на личность студента. Различают ряд специальных коммуникативных умений и навыков, которыми должен владеть преподаватель, в частности познание человеком других людей и самого себя; правильное восприятие и оценивание ситуации общения; умение вести себя по отношению к людям; действия, предпринимаемые человеком в отношении самого себя.

Познание человека человеком включает: общую оценку человека как личности, которая обычно складывается на основе первого впечатления о нем; оценку отдельных черт его личности, мотивов и намерений; оценку связи внешне наблюдаемого поведения с внутренним миром человека. Умение правильно оценивать ситуации общения: наблюдать за обстановкой, выбирать наиболее информативные ее признаки и обращать на них внимание; правильно

воспринимать и оценивать социально-психологический смысл возникшей ситуации. Совместимость в процессе общения преподавателя со студентом основывается на принципах взаимной доброжелательности, принципиальности и ответственности. В процессе общения преподаватель должен обогащать студента умственно, нравственно и эстетически. Но это невозможно, если сам преподаватель не владеет системой умений и навыков, необходимых для правильного познания и оценки других людей.

Следовательно, педагогическая деятельность многих преподавателей вузов недостаточно совершенна, поэтому перестройка педагогической деятельности преподавателей, в частности, формирование психолого-педагогической компетенции возможна при совершенствовании технологий обучения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Нечаев Н.Н. Психолого-педагогические основы формирования профессиональной деятельности. – М., 2008.
2. Основы педагогического мастерства: учеб. пособие / под ред. И.А. Зязюна. – М., 2009.
3. Попков В.А., Коржуев А.В. Теория и практика высшего профессионального образования. – М., 2004.

Бислингер С.О. (логопед)
Калиновская И.В. (преподаватель изобр. деятельности)
КГКП детский сад «Алпамыс», г.Караганда

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ АРТ-ТЕРАПИИ В КОРРЕКЦИИ РЕЧЕВЫХ ОТКЛОНЕНИЙ

Дети всегда рисуют...
И взрослые точно знают,
Что дети ни с кем не флиртуют –
В рисунках себя выражают

Как только ребенок берет в руки кисточку, пластилин или глину для лепки, он высвобождает свое подсознание. В итоге получается исцеление через самовыражение творческого потенциала. Рассматривая методы работы с детьми, арт-терапия является одним из самых действенных способов. Интересен и сам процесс: размазывание, разбрызгивание, смешение, подбор или импульсивное рисование красками - это будет красиво!

Арт-терапия – это специализированная форма психотерапии, основанная на искусстве, в первую очередь изобразительной и творческой деятельности.

Выражение себя через искусство является безболезненным способом выражения чувств. Арт-терапия не имеет ни ограничений, ни противопоказаний, являясь безопасным методом снятия напряжения. Это естественный путь исцеления, когда негативные эмоции преобразуются в позитивные [1].

Арт-терапевтические занятия придают сил, уверенности, могут помочь найти выход из сложной ситуации. Использование художественного творчества оказывает помощь в повышении самооценки и адекватного принятия себя в социуме. В процессе творчества на поверхность выходят многие проблемы, которые были глубоко скрыты и решаются они безболезненно.

Потребности современного мира в области педагогики построены не на формирование у ребенка знаний, умений и навыков, а, прежде всего, на развитие ребенка. В связи с этим, арт-терапевтические методы работы особо актуальны,

суть работы которых заключается не в обучении рисованию, а в том, что дети через различные техники, используя специально подобранные материалы, получают возможность выразить себя, выплеснуть накопившиеся эмоции, поделиться своими переживаниями и, таким образом, улучшить свое эмоциональное состояние.

Как известно, эмоциональные переживания – неотъемлемая составляющая внутреннего мира любого человека. Поскольку каждая эмоция имеет физиологическую составляющую, а многие болезни носят психосоматический характер, работа с эмоциональным состоянием ребенка направлена на укрепление его психологического ресурса соматического здоровья. Она важна для всех детей, но особенно для тех, у кого имеются нарушения в развитии, поведении и здоровье.

Использование арт-терапевтических технологий особенно показано в работе с детьми дошкольного и младшего школьного возраста, имеющими различные виды нервно-психических нарушений, таких как, гиперактивность, быстрая утомляемость, импульсивность, раздражительность, агрессивность, страхи, плохая концентрация внимания, и др.

Арт-терапия является одним из самых действенных способов для коррекции подобных состояний и улучшений самочувствия ребенка, а также средством развития его творческих и когнитивных способностей. Арт-терапия не имеет ни ограничений, ни противопоказаний, являясь мягким и безопасным методом при работе с психоэмоциональным состоянием любого ребенка [2].

Изотерапия - терапия, в первую очередь, рисованием. Занятиях не должны ограничиваться обычным набором изобразительных средств (бумага, кисти, краски) и традиционными способами их использования. Для изотерапии подходят все виды художественных материалов: краски, карандаши, восковые мелки, пастель, бумага различной фактуры, цвета и размера, кисти разных размеров и жесткости, грим, уголь, соленое тесто, глина, сыпучие продукты (крупы, горох, фасоль, макароны) засушенные листья. В последнее время особенно популярны рисование пальцами и ладонями, пульверизатором, губкой или ватными палочками; рисование на стекле, аппликации и т. д.

Проблема использования арт-терапии в коррекционной работе с детьми с проблемами в развитии одна из древних. В современных условиях проблема актуальна, так как в настоящее время значительно возрастает количество детей с

проблемами в речевом развитии и коррекционная работа с ними требует поиска в применении новых эффективных способов решения этой проблемы.

Именно поэтому арт-терапия так необходима и как показывает опыт, так эффективна в работе с нашими детьми и является важным элементом его полноценного развития.

Арт-терапия преследует **единую цель**: гармоническое развитие ребенка с проблемами, расширение возможностей его социальной адаптации посредством искусства.

Таким образом, дети с нарушениями речи – это особая категория детей с проблемами в развитии, имеющих следующие особенности:

- невротическая симптоматика;
- есть сопутствующие диагнозы;
- поведенческие проблемы;
- речевой негативизм;
- не используют речь для коммуникации;

-нарушены способности к приёму и переработке информации, вследствие чего отстают в развитии. Все эти особенности, характеризующие нарушения развития детей данной группы, требуют целенаправленной коррекционной работы, средствами искусства, то есть применение арт-терапевтических методик [3].

Довольно часто после завершения сеансов арт-терапии дети увлекаются теми видами, техниками и способами творческой деятельности, с которыми они познакомились на занятиях. Каждый рисунок ребенка уникален. Его невозможно с точностью воспроизвести на последующих занятиях. Каждая новая работа – это естественный способ рассказа о себе, о своих чувствах и мыслях в текущий момент времени, а также о своем опыте и переживаниях, не нашедших словесного выражения и ставших для ребенка эмоциональным грузом [4].

Все, что беспокоит ребенка, волнует его, он может выразить на бумаге или на другом специально подобранном для этого материале. Весь процесс творческой деятельности является важным элементом его развития. На занятиях в ребенке открываются такие творческие начала, о которых он ранее и не подозревал. Ребенок не задумывается о конечном результате, он получает

удовольствие от самого процесса, он учится выражать свои чувства, справляться с переживаниями, дает возможность выходу своей накопившейся энергии, а также развивает творческие способности. Именно поэтому арт-терапия так эффективна при работе с детьми.

Список использованной литературы:

1. Киселева М.В. Арт-терапия в работе с детьми С.Пб, «Речь», 2007.
2. Копытин А.И. Практикум по арт-терапии. С.Пб, «Питер», 2001.
3. Артпедагогика и арттерапия в специальном образовании / Е.А. Медведева, И.Ю.Левченко, Л.Н.Комиссарова, Т.А.Добровольская. - М.: Изд. центр «Академия», 2001.-248 с.
4. Мудрик А.В. Актуальные вопросы современного воспитания. - М.: Академия, 2001.

Strategické směry reformy vzdělávacího systému

Абдыкалыков Ұ.Қ.

ХАА академигі, профессор

ШТКУ деканы

ЖАҢҒЫРУДЫҢ НЕГІЗІ – БІЛІМ МЕН ҒЫЛЫМДА

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты платформалы мақаласы күллі Қазақстандықтарды елең еткізді. Бұл бағдарламалық мақала – барша халықтың рухани әлемін жаңаша дамытып, сапалық тұрғыдан жаңғыртуға бағыт берген, еліне деген нағыз патриоттық сезімін еселеген, стратегиялық маңызы зор құжат екені айқын. Онда өмір сүру үшін өзгені білудің, жаңа дәуірдің жағымды жақтарын бойға сіңіру керектігін, оған көнбегендердің көш соңында қалатындығы айтылған. Ел Президентінің көзқарасы шындығында бұқаралық сананы өзгертуге ықпал ететіні сөзсіз. Онда ХХІ ғасырдағы ұлттық сана мен оның мәселелерін және таяу жылдардағы еліміздің алдындағы міндеттерді айқындап берді. Мақалада бәсекеге қабілеттілік, прагматизм, ұлттық бірегейлікті сақтау, білімнің салтанат құруы, Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы, сананың ашықтығы сияқты мәселелерді күн тәртібіне қойып, оның нақты мәні мен мағынасына үңіле отырып талдау жасайды. Ол «мақсатқа жету үшін біздің санамыз ісімізден озып жүруі, яғни одан бұрын жаңғырып отыруы тиіс. Бұл саяси және экономикалық жаңғыруды толықтырып қана қоймай, олардың өзегіне айналады», деп атап көрсетті. Рухани жаңғырудың негізгі сипаты өткен мен болашақты үйлестіре отырып жүзеге асыру болып табылады.

Президент Н.Ә. Назарбаев «Цифрлы Қазақстан», «Үш тілде білім беру», «Мәдени және діни конфессияаралық келісім» атты бағдарламалардың халқымызды жаңа ғасыр талаптарына сай даярлаудың сенім мен қадамдары екендігіне көрегенділікпен болжам жасап, оған өзі мән бере дәлелдеп отыр.

Бәсекеге қабілетті болу үшін қазақстандықтар үшін білім шыңын бағындыру ең басты алғышарт болып табылады. Осы орайда Елбасы бұл

бағдарламалық мақаласында еліміздегі білім беру жүйесі, яғни жалпы білім беретін орта мектептер мен жоғары оқу орындарының рөліне ерекше тоқталды. Мәселен, мақаладағы «Білімнің салтанат құруы» деп аталатын бөлімінде Ұлт көшбасшысы «Білімді, көзі ашық, көкірегі ояу болуға ұмтылу – біздің қанымызда бар қасиет. Біз бүгінгі жаңа атаулы ертең – ақ ескіге айналатын, жүрегі жылдам дәуірге аяқ бастық. Бұл жағдайда кәсібін неғұрлым қиналмай, жеңіп, өзгертуге қабілетті, аса білімдар адамдар ғана табысқа жетеді» деп, жаңа да сапалы, әрі озық, бүгінгі күн талабына сай ғылымды меңгерген елдің ғана болашағы баянды болатындығына үлкен мән берді.

Қазір жалпы білім беретін мекемелер, колледждер мен жоғарғы оқу орындары – бүгінгі жас ұрпақ, ертеңгі елдің болашағын әлеуметтік ортаға алғашқы болып бейімдейтін, олардың қоғамдық белсенділігін, сонымен қатар жастарды қоғамның толыққанды мүшесіне айналдыратын бірден-бір негізгі мемлекеттік құрылымдар.

Себебі, аталған білім беру мекемелері (мемлекеттік болсын, жеке меншік болсын) тек білім беруімен ғана шектелмейді, олар ұлтты тәрбиелеуші құрылымдар болып табылады.

Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласын іске асыруда Шет тілдер және іскерлік карьера университеті де шет қалмай өз үлесін қосуда.

Университет ректоры, доктор, профессор Сабри Хизметли мырза әрқашанда Елбасымыздың Жолдаулары мен Үндеулерін шабытпен қолдап, оларды іске асыруда үлкен белсенділік танытады. Сонымен қатар игі іс-шараларды ұйымдастырып, оған басшылық етеді.

«Мәңгілік елдің» басты құндылығының бірі ортақ тарих, мәдениет және тіл» екендігін ескере отырып, ұлт көшбасшысының «Үш тілде білім беру» бағдарламасын басшылыққа алған университет Ғылыми Кеңесі жаңа оқу жылында тіл білімі моделін жасап іске асыра бастады. Мәселен, барлық мамандықтардың оқу бағдарламаларына қосымша шет тілі пәнін қосу, кәсіби пәндерді шет шілдерінде оқыту, көптілді (политілдік) топтар санын көбейту мектептерге «информатика» пәнінен ағылшын тілінде сабақ беретін мұғалімдер даярлау және т.б. іс-шаралар.

Сонымен қатар университетте бірнеше шет тілдерін оқып-үйренуге үлкен мүмкіндік жасалған. Университетте студенттерге тегін тіл үйрету курстары жұмыс жасайды. Отандық ғалымдармен қатар, шетелдік ғалымдар дәріс береді және жыл сайын 200 дей студент шетелде І семестр (Түркия, Қытай және т.б. елдер) оқып келеді.

Елбасының мақаласында латын әліпбиіне көшудің логикасы алға тарта отырып, бұл қазіргі заманғы технологиялық ортаның, коммуникацияның сондай-ақ ХХІ ғасырдағы ғылым мен білім беру процесінің ерекшеліктеріне байланысты болып отырғанына көңіл аударады.

Латын әліпбиіне көшу – Қазақстан халқының алға ұмтылуына, жаңа заман талабына сай өсіп-өркендеуіне болашаққа еліміздің жан-жақты дамуына үлкен үлес қосып жемісі мен жеңісін әкелері сөзсіз. Латын әліпбиіне көшу біз үшін аса маңызды. Сол себепті, жақында университетте «Латын тіліне көшу заман талабы» атты дөңгелек үстел өтіп, оқытушылар мен студенттер еліміздің тарихындағы елеулі шешім – латын әліпбиіне көшуді толығымен қолдайтынын білдірді.

Елбасының бағдарламалық мақаласында ғылымды, ғылыми жобаларды дамытуға үлкен көңіл бөлінген. Осы салада университетте ғылыми жобалар бектіліп, үлкен жұмыстар жасалуда.

Қазіргі алмағайып заманда әртүрлі діндердің көбеюіне байланысты, діни түрлі ағымдар, діни экстремистік топтардың белең алуы қоғамға үлкен кері әсерін тигізіп, жастарымызға теріс ықпал етуде.

Осы орайда «Дінтану» мамандығы бойынша мемлекеттік және ішкі гранттар негізінде мамандар даярлайтын бірден бір алдыңғы қатары оқу орны осы университет. Қай заманда да оқу-білім мәртебесі биік болған. Мұны қазақ ұлылары зерделей білген.

Қорыта келгенде, Президент мақаласындағы білімнің салтанат құруы жөніндегі тұжырымдары біліммен ғылым жолында жүрген азаматтардың ерік-жігерін қайрап құлшындыра түсті. Бұл мақаланы ұлттық – рухани өсіп-өркендеуімен кемелденуіміздің бағдарламасы деп қабылдаған жөн.

Абдыкалыков Ұ.Қ.

*Халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі,
профессор ШТКУ деканы*

ИСЛАМ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ – РУХАНИ ЖАҢҒЫРУДЫҢ БАСТЫ КЕПІЛІ

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты платформалық мақаласында еліміздегі дін мәселесіне үлкен мән беріліп отыр. Біздің көпэтникалық еліміздегі бейбітшілік пен келісім, мәдениеттер мен діндердің үндесуі әлемдік үлгіде мойындалған. Қазақстан жаһандық конфессияаралық үнқатысу орталықтарының бірі болып табылады.

Қазіргі таңда дін қоғам дамуындағы проблемаларды шешу барысында дұрыс жолды бағыттайтын рухани күш ретінде қарастырылып отыр.

Адамзат тарихына көз салсақ, ерте заманнан бері адамдардың дінсіз өмір сүрмегені белгілі. Адам жеке тұлға ретінде, қоғамдық тұрғыдан да дінге мұқтаж. Өйткені, дінге деген сенім оның табиғаты мен жаратылысында бар, туа біткен қасиет.

Дін феномені адамның болмысында бар. Сондықтанда адамзат қоғамы ешқашан дінсіз болмаған. Өйткені дінді қоғамда нақты шындыққа айналдыру – құндылықтар жүйесінің қалыптасуына қатысты, әрі сол құндылықтарды жүйелендіру мен нақтыландыру қызметі дінмен тығыз байланысты болса, адамнан тәңірге тікелей бағытталған рухани байланыссыз дін құбылысының болуы да мүмкін емес. Мәдениет және дін тұрғысынан қарағанда дін ұлттың ұлттығын қалыптастыратын екі негізгі арнаның бірі: Дін – өркениеттің негізі, ал тіл – ұлттық мәдениеттің өзін құрайды.

Мұсылмандардың сенімінде Ислам адамзатқа жіберілген соңғы илаһи дін. «Ислам» сөзінің араб тіліндегі мағынасы лингвистикалық тұрғыдан мойынсұну, бағыну, амандықта, бейбітшілікте болу дегенді білдіреді.

Ғылым мен ақпарат ғасыры деп аталған өткен жүз жылда дамыған мемлекеттер халқының көп бөлігі исламды өз еріктерімен қабылдаған. Олар Исламның хақ дін екеніне көз жеткізіп, оның құндылықтарын мойындаған.

Құндылықтар әрқашанда адамның қажеттілігімен, мүддесімен айқындалады. Адам үшін құндылықтық бағдарлар жүйесі маңызды болып табылады. Құндылықтық бағдар адамның маңызды қажеттіліктерінің бірін көрсетеді. Рухани құндылықтар адамның жан дүниесін байытып, адамды кемелдікке қарай өрлетеді. Ислам құндылықтары бұл мұсылман әлемі! мәдениетінің өзегі және мұсылмандардың ар-ұжданының айнасы.

Ислам діні – бұл мәдениет пен өркениет жолы болып табылады. Ислам ұлтшылдыққа, нәсілшілдікке, төзімділікке, кедей мен дәулетті деп бөлуге қарсы.

Ғалым К.А. Бұрханов: «Қазақстан және Орталық Азия мемлекеттері – дәстүрлі исламның таралу аймағы. Қазақстанда исламның даму мәселелері сұранысқа ие және тек теориялық, дінтану жағынан ғана емес, сонымен бірге өмірлік қолданбалы жағынан да қызығушылық тудырып отыр. Бүгінгі Ислам – еліміздің дамуындағы негізгі факторлардың бірі», - деп Исламның қоғамдық өмірдегі орнының маңызды екендігін атап көрсетеді.

Ислам діні біздің ұлтымыздың бітім – болмысы мен мәдениетінде, дәстүрлері мен әдет – ғұрыптарында өзіндік із қалдырған. Халқымыздың тұрмыс – тіршілігінде сақталған діни дәстүрлер: сүндеттеу, неке қию, Құрбан айт пен Ораза айт, садақа беру, пітір беру, бата беру, тәуіптік емдеу әдісі, тасаттық жасау, т.б. діни жоралғылардың өміршендігін көрсетеді. Сондай-ақ мазарлар мен кесенелер, мешіттер мен медреселер халқымыздың тарихында ұлт руханиятының асыл қазынасы ретінде қызмет атқарады.

Қазақ мәдениетінің рухани өзегінің бірі ретінде ислам дінінің мәдени-рухани өміріміздегі ықпалын, әлеуметтік үдерістердегі орнынын айқындау арқылы діннің руханияттағы, ұлттық ділдегі маңызын айқындаймыз. Елдің бірлігін және қоғамдық келісімді нығайтуда діннің өзіндік рөл атқаратыны белгілі. Ұлттық және әлемдік діндердің рухани ұстанымдарын осы дінді ұстанатын халықтардың ұлттық санасының оянуы мен кемелденуіне түрткі, түрлі ұлыстарды мемлекетке біріктіруге қызмет ететініне адамзат тарихы куә. Ұлттық ділдегі және дүниетанымдағы ислам құндылықтарының біте қайнасып жатқанын халқымыздың өмір салтынан байқауға болады. Өмір салтымыздағы,

рухани мұраларымыздағы Исламға дейінгі нанымдар мен ырымдардың орнын жоққа шығаруға болмайды. Ұлттық мәдениет пен ұлттық діл халқымыздың дәстүрлі өмір салты мен халықтың төлтума қасиетінен көрінеді.

Дін мемлекеттен бөлек болғанымен, қоғамнан бөлек емес. Ислам дінінің адамгершілік, өнегелілік негіздері мен құндылықтары ұлтымызды және халықты біріктіретін негізгі қайнар көздердің бірі. Көрнекті исламтанушы ғалым Халифа Алтай былай дейді: «Дініміз Ислам. Бұған еш шәк – шүбәміз жоқ. Әрине, бұған мақтаныш етеміз. Мұсылман болғандығымыз үшін Аллаға шүкір етсек аз». Қазақ халқына ғана тән ойлау үрдісі мен дүниеге көзқарасын айқындайтын қазақ пәлсапасы, киелілік, әулиелік, тақуалық, дінаралық, имандық, тәубәшілдік, сабыршылдық, төзімділік, қанағатшылдық, кеңпейілділік және т.б. сынды имани – рухани құндылықтары халқымыздың діни санасы мен ғұрыптық дәстүрін бейнелейді.

Бүгінгі адамға ең қажетті нәрсе – тәрбие. Әсіресе, бұл қазіргі жастарға өмірдегі шынайы құндылықтарды ұғынуы үшін, өмірде өз орнын табуы мен жалпы тіршілік жөніндегі дүниетанымын кеңейту үшін қажет. Тәрбиеге жеткілікті көңіл бөлмеушілік, қоғам тарапынан жастар тәрбиесіне салғырт және жеңіл қарау қазір қоғамдағы кейбір шектен шыққан әдепсіздік пен арсыздықтың көрініс беруіне алып келіп отырғаны шықдық.

Жастардың ұлттық тәрбиеге қырын қарауы бастыстық тұтыну мәдениетіне еліктеушіліктен туып отыр. Сондықтан жастарға имандылықты, ұлттық дәстүрлерді насихаттап, сөзден іске көшу керек. Дініміздегі салт – санамыздағы тәрбиелік мәні бар құндылықтарды жастар арасында насихаттау үшін сөзбен ісіміздің арасында сәйкестілік болуы да керек. Жастардың көкіргінде үлкенге құрмет, кешегі ізет, кішіпейілдік қасиеттерін оятып, олардың бойында сенімділік, төзімділік, өзара сыйластық сезімін қалыптастыру имандылықтың үлкен бастауы болып табылады. Әрине, ұлттық дәстүрден және ата-баба дінінен хабары бар жас өзінің ұлттық болмысы мен рухани дүниесінен, ата дәстүрі мен, ана сүті арқылы сіңген тәлім-тәрбиені өмір бойы ұстанады. Ата-баба өсиеттері адамды тәрбиелікке, тектілікке шақырып, оны игі істерге жетелейтіні белгілі. Ұлттық тәрбиенің бір негізгі діни мәдениетімізде жатыр. Ислам Пайғамбары: «Мен жақсы істерді жалғастыру үшін келдім», - деген.

Ұлттың ділі, ислами құндылықтар бір-бірімен өзара тығыз байланысты. Ислам құндылықтары халқымыздың дүниетанымында әдет-

ғұрпында, өмір тіршілігінде үйлесімді орнығып, ұлттық дініміздің рухани нәріне айналып, руханиятымыздың негіздерінің бірі болып отыр.

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың айтқанындай, «Мақсатқа жету үшін біздің санамыз ісімізден озып жүруі, одан бұрын жаңғырып отыруы тиіс». Бұл саяси және экономикалық жаңғыруларды толықтырып қана қоймай, олардың өзегіне айналуы тиіс. Ал, рухани жаңғыру, сананы, дүниетанымды жаңғыртуда ислам құндылықтарының алатын орны ерекше.

Қазіргі жаһандану заманында түрлі мәдениеттер мен діни ағымдар ішінде өзіміздің ұлттық бітім болмысымызды айқындайтын рухани құндылықтарымыз бен мұраларымызды сақтау және оны болашақ ұрпаққа сабақтастықпен жеткізу ділдік және имани негіздерімізді жан-жақты зерделеу, өткеніміз бен бүгінімізді екшелеп, болашағымызды болжау үшін қажет.

Moderní metody výuky

Yurkovska V. V.

*National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»,
Ukraine*

THE INFLUENCE OF TOY BOOKS ON CHILD DEVELOPMENT

The book-toy is explored as a type of printed publication and its influence on the development of children. Considered aspects of books-toys, which contribute to the improvement of education, and the same issue of this type of book. The place and role of the book-toy in improving the mental and physical skills of the child are determined.

The problem of this type of printed publication is the low level of filing material. The specificity of creating books of toys involves a high level of high-quality illustrative and properly selected material in accordance with the age category of the book.

This problem is relevant, because the book-toy represents a whole system of symbolic, constructive and graphic organization that allows you to play, to be active and resourceful. The book should fully reflect the content of the work, promote the development of independent, creative, physical and mental abilities of the child and harmoniously transform the game functions in its developing environment.

Toy book is an edition for children that has a specific form that allows you to not only read but also play, decompile, color, make various manipulations with the book or its components.

You can highlight some general points of the game that are active when creating a cognitive book. First of all, a toy book is always a sight. It's not like a movie or a spectacle, but nevertheless - a spectacle that has its own laws of construction and organization. The second mandatory moment in the cognitive book - the toy - the activation of perception. The toy book can awaken curiosity, it is necessary, but only as a preliminary condition for independent thinking and consolidation of the knowledge gained. Therefore, one should try to involve the child in active participation in the game with a book-toy. Third, the toy is compact, convenient for use and storage. It has been experimentally established that the leading in the development of the child

are not so much innate peculiarities of the nervous system as the mental education that results from its interaction with the surrounding world.

It is important to emphasize that to date children have been provided with a wide range of books-toys, of different age groups, with developing factors. But in spite of this, the quality problem affecting the child's development is a very topical issue.

After analyzing the design of a book of toys, one can create a certain idealized picture of the publication based on aspects that synthesize the appearance and the developing function among themselves. Taking as a basis three different books with dolls ("Cow, Pet Book", "Goldfish", "Bold Sovenok"), and after analyzing them, we concluded that we need to take into account many of the components in which the relationship of elements is maximally organic and the book is not only entertainment content, but also educational.

The literary part should be half the entire book and carry useful text material with an interesting plot. Accordingly, the game part that affects the subject-spatial environment of the child, the rest half. It is precisely this uniformity that is an example of the perfect interaction of the components of the book, which is confirmed in the study studied during the literature.

The next aspect is illustrative. The method of observation found that the quality of illustrations, mood, color transfer, form and rhythm affect the perception and psychological state of the child.

Regarding the game material, in our idealized picture, the scheme follows game - learning. The fingernail toy reproduce the character of a book that helps to teach a child, direct it, creates a bulky picture of the outside world, fosters imagination and mental faculties.

So, with the help of the literature studied, we examined the book of the toy as a whole, and the book with the dolls separately. One can conclude that this kind of printing products is good for the development of the child. But by idealizing the book, we found out that it is important to withstand all aspects of the book so as to best transform it into the cognitive and game environment of the child.

Диқамбай Н.Б.

Абай атындағы ҚазҰПУ, 6М012000-Кәсіптік білім магистранты

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КОЛЛЕДЖ ОҚЫТУШЫЛАРЫНЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ- ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесіндегі реформалар мен сындарлы саясаттар, өзгерістер мен жаңалықтар әрбір педагог қауымының ойлауына, өткені мен бүгіні, келешегі мен болашағы жайлы толғануына, жаңа идеялармен, жаңа жүйелермен жұмыс жасауына бағыт-бағдар беріп отыр. Білімнің сапалы да саналы түрде берілуі білім беру жүйесіндегі педагогтардың, зиялылар қауымының деңгейіне байланысты. Дәстүрлі білім беру жүйесінде білікті мамандар даярлаушы кәсіби білім беретін оқу орындарының басты мақсаты – мамандықты игерту ғана болса, ал қазір әлемдік білім кеңістігіне ене отырып, бәсекеге қабілетті тұлға дайындау үшін адамның құзырлылық қабілетіне сүйену арқылы нәтижеге бағдарланған білім беру жүйесін ұсыну – қазіргі таңда негізгі өзекті мәселелердің бірі.

Психологиялық-педагогикалық әдебиеттердегі ғалымдардың зерттеулеріне қарағанда кәсіби шеберліктің қалыптасуы мен даму үдерісінде екі ұғым: құзыреттілік және құзырет ұғымдары пайдаланылып келеді. Біріншісі, С.Ожегов сөздігі бойынша, белгілі бір кәсіби қызметке байланысты, «қандай да болсын мәселеден хабардарлық, беделділік», ал екіншісі, «қандай да бір істі жүргізетін жеке адамның, мекеменің мәселелерді шешуге, іс-әрекет етуге, бір нәрсені істеуге құқықтылық шеңбері».

«Құзыреттілік» терминін XX ғасырдың ортасында Н.Хомский енгізген болатын, алғашында ол ана тілінде нақты тілдік қызметті орындау үшін қажет қабілеттіктер ұғымын берген.

Кейбір авторлардың еңбектерінде «кәсіби құзыреттілік» ұғымы «кәсіби қызметке даярлық» (В.А.Сластенин, Н.Н.Лобанова, А.И.Панарин және т.б.) және

«педагогикалық кәсібилік» (А.И.Пискунов, В.В.Косарев және т.б.) ұғымымен теңестіріледі.

«Құзіреттілік» сөзі (competentia) латын тілінен аударғанда адамның мәселелерді шешуді жақсы меңгеруі, таным мен тәжірибені игеруі дегенді білдіреді. Құзіретті адам сәйкесінше білім мен қабілеттіліктерді игерген, негізделген пікірлері бар адам.

«Негізгі құзыреттілік» термині алғаш рет білім беру үрдісінің нәтижелілігін жаңалаудың жалпы дүниелік тенденциясын әйгілі ете отырып, 1992 жылы Еуропа Кеңесінің «Еуропадағы орта білім» жобасында пайда болды. Одан әрі 1996жылы Бернде Еуропа Кеңесінің өткізген «Еуропа үшін негізгі құзіреттілік» симпозиумында қазіргі кездегі түлектердің келесідей бес негізгі құзіреттілігі көрсетілді:

саяси және әлеуметтік құзіреттілік (өзіне жауапкершілікті алу, бірлескен шешім қабылдауға қатысу, дау жанжалдарды күштеусіз реттеу қабілеті);

көп мәдени қоғамда өмірмен байланысты құзіреттілік (айырмашылықты қабылдау, өзгелерді сыйлау, басқа мәдениет, тіл, сенім адамдарымен өзара әрекет жасау қабілеті);

жазбаша және ауызша түрде бір тілден артық тілді игеруге жататын құзіреттілік;

ақпараттық қоғамның туындауымен байланысты құзіреттілік (жаңа технологияларды игеру, оларды қолдану мүмкіндіктерін түсіну, бұқарат ақпарат құралдарымен таралатын ақпаратқа сыни көзқарас);

кәсіби дайындық контекстінде үздіксіз оқыту негізінде өмір бойы оқуға қабілеттілік.

Педагог-ғалым Б.А.Тұрғанбаева «Құзырлыққа бағытталған оқыту үрдісінде тәжірибелік жолмен мәселені шешу мүмкіндігі молаяды. Осы жағдай біліктілікті арттырудағы екінші үлгіге көшірудің негізі бола алады» деп көрсетеді.

Білім беру тұжырымдамасында педагог кадрлардың кәсіби-тұлғалық құзыреттілігін қалыптастыру басты мақсат екендігін атай келе, білім беруде педагог төмендегідей құзыреттіліктерді игеруі міндетті деп көрсетілген.

Арнайы құзыреттілік - өзінің кәсіби дамуын жобалай білетін қабілеті.

Әлеуметтік құзыреттілік - кәсіптік қызметімен айналысу қабілеті.

Білім беру құзыреттілігі - педагогикалық және әлеуметтік психологияның негіздерін қолдана білу қабілеті.

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты — бәсекеге қабілетті маман дайындау. Ізденімпаз оқытушының шығармашылығындағы ерекше тұс — оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі.

Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау — әр оқытушының борышы. Ол өз кәсібін, өз пәнін, барлық шәкіртін, колледжін шексіз сүйетін адам. Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация оқытушысы – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті.

Жаңа формация оқытушысы табысы, біліктері арқылы қалыптасады, дамиды.

Нарық жағдайындағы оқытушыға қойылатын талаптар: бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі. Осы айтылғандарды жинақтай келіп, жаңа формация оқытушысы — рефлексияға қабілетті, өзін-өзі жүзеге асыруға талпынған әдіснамалық, зерттеушілік, дидактикалық-әдістемелік, әлеуметтік тұлғалы, коммуникативтілік, ақпараттық және тағы басқа құзыреттіліктердің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани-адамгершілікті, азаматтық жауапты, белсенді, сауатты, шығармашыл тұлға.

Қазіргі білім беру парадигмасы «білікті адамға» бағытталған білімнен «мәдениет адамына» бағытталған білімге көшуді көздейді.

Соңғы жылдары білім беру саласында болашақ мамандардың құзіреттілігін қалыптастыруда кәсіби құзіреттілікті анықтау туралы мәселе педагог, философ, психологтар арасында пікір қайшылықтары мен жаңа ойлар тудыруда. Оқытушының кәсіби құзіреттілігі көп жағдайда оның біліктілігімен, іскерлік сапаларымен байланыста қарастырылады.

Сонымен, кәсіби құзіреттілік деп оқытушының жеке бас сапалары мен оның психологиялық-педагогикалық және теориялық білімнің, кәсіби біліктілігі мен дағдысының, тәжірибесінің бір арнада тоғысуы деуге болады. Оқытушы өз ісінің шебері болу үшін мамандығына қажетті қабілеттерді және жалпы әлемдік мәдениетті, өз елінің мәдениетін, қарым-қатынас мәдениетін, тіл мәдениетін

игеріп, интеграциялық үрдістерді меңгеріп, жаңа технологияны меңгеріп әлемдік білім кеңістігінің өрісінен шыға алуға талпынуы керек.

Оқытушы қоғам талабына сай өзін-өзі үздіксіз тәрбиелеп отыратын ортамен, студенттермен қарым-қатынасқа тез түсе алатын, ұйымдастырушылық қабілеті жоғары, тәжірибесі мол, қасиеттерді жинақтағанда ғана оның бойынан кәсіби құзіреттілігі анық байқалып тұрады. Сонымен қатар, оқытушылардың кәсіби құзіреттілігін қалыптастыруда еңбек өтілі мен тәжірибесі үлкен рөл атқарады.

Кәсіби құзіреттілікті қалыптастыру жеке шығармашылық қабілетті дамытуды, инновациялық жаңа үрдістерді дұрыс қабылдауы, күнделікті өзгеріп жататын ортаға тез бейімделуді қажет етеді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Тұрғанбаева Б.А. «Мұғалімнің шығармашылық әлеуетін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту: теория және тәжірибе». – Алматы: Рауан, 2005. – 250 б.

2. Құдайбергенова К. Құзырлылық – тұлға дамуының сапалық критерий // «Білім сапасын бағалаудың мәселелері: әдіснамалық негізі және практикалық нәтижесі». Халықаралық ғылыми-практикалық конференция. - 2008. – Б.30-32.

¹Батрашева Б.М., ²Кударина А.С.

¹КГУ Областная специальная школа-интернат №3 для детей с ОВР УОКО

²КарГУ им.Е.А.Букедова

г.Караганды, Республика Казахстан

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ С УЧЕБНИКОМ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ

Такой предмет, как география, является одной из важнейших учебных дисциплин в специальной школе. Восприятие и изучение географического материала расширяет кругозор об окружающем мире у учащихся с нарушением интеллектуального развития, они получают знания о природе, населении, хозяйстве родного края, своей страны и других государств, об особенностях взаимодействия человека и природной среды, знакомятся с культурными традициями народов Казахстана и других стран.

Урок географии, несмотря на привлекательность учебной информации, вызывает определенные трудности у школьников по причине большой доли абстракции изучаемого материала, значительного количества специальных терминов, ограниченности информации об окружающем мире у учащихся.

Работа с книгами является одним из важнейших методов обучения. Главное достоинство данного метода — возможность для ученика многократно читать учебный материал в доступном для него темпе и в удобное время. Учебные книги успешно выполняют все функции: обучающую, развивающую, воспитывающую, побуждающую, контрольно-коррекционную.

Как показывает опыт работы, многие ученики с нарушениями в развитии не умеют работать с учебником. Для учащихся это является сложным видом умственной деятельности, и начинаться она должна с ознакомления с его структурными элементами. Сначала ребята учатся находить названия учебника, нужную страницу, картинку, текст. Учащихся необходимо научить приёмам ориентировки в учебной книге: находить введение, оглавление, шрифтовые выделения, заголовки, абзацы.

На практике работу с учебником необходимо проводить параллельно по двум направлениям:

1. Работа с учебником с помощью учителя;
2. Самостоятельная работа учащихся с материалом учебника.

За время обучения в школе ученики должны овладеть следующими умениями и навыками:

- уметь выделять главное в тексте, рисунке, таблице;
- устанавливать логическую связь и зависимость между сведениями, изложенными в параграфе учебника;
- сравнивать изучаемые явления;
- делать обобщения, выводы по одному или нескольким параграфам;
- составлять словарь по теме;
- составлять план по тексту учебника;
- писать конспекты;
- выполнять опыты, описанные в учебнике.

Первое, с чего я начинаю работу – это с ознакомления с учебником: кто автор учебника, год издания, форзац учебника, оглавление, обозначение. По структуре учебника провожу игру “Книжкин компас”.

Приведем примеры задания по оглавлению:

1. Сколько глав в учебнике?
2. А сколько параграфов во второй главе?
3. Верно ли, что во втором параграфе 6 пунктов?
4. Сколько пунктов посвящено теме “ Вода на земле”?
5. Чем заканчивается каждый пункт?
6. На какой странице тема: «Острова и полуострова».

Предлагаю некоторые приемы работы с учебником при изучении темы “Явления природы”

I вид работы. Чтение текста по абзацам с обсуждением. Совместно с учителем составляется план прочитанной темы.

План записывается в тетради учащихся.

II-й вид работы. Самостоятельная работа.

Самостоятельную работу учитель может предложить ребятам и во время, отводимое на проведение проверки знаний учащихся. При всем многообразии видов самостоятельной работы учащихся успех обусловлен определенными дидактическими условиями:

1. Наличие у учащихся знаний, позволяющих понять цель задания, его содержание и последовательность выполнения. 2. Присутствие в содержании задания нового материала, придающего заданию исследовательское направление, вызывающего познавательный интерес учащихся и требующего самостоятельного решения. 3. Необходимость фиксации результатов самостоятельной работы в записях, рисунках, чертежах, схемах. 4. Работа с учебником должна сочетаться с другими видами самостоятельной работы на уроке.

На следующем уроке, например по теме: «Природные явления» можно задать домашнее задание на отыскание дополнительной информации о природных явлениях в виде загадок.

Так же одной из форм работы с учебником на уроке можно считать комментированное чтение параграфа.

Вопросы при этом могут быть следующими.

1. Что из прочитанного вам уже известно? 2. Что нового вы узнали? 3. Как выделены в тексте новые понятия? 4. Ответы на эти вопросы помогают научить учеников коррекционной школы ориентироваться в тексте.

Следующая форма работы – устные или письменные ответы на вопросы к параграфу. Эта работа позволяет решать сразу несколько задач:

способствует закреплению материала в ходе урока (фронтально);

формирует умение отвечать кратко и четко;

облегчает дифференцированный подход к обучению: ученикам школы VIII вида с разным уровнем подготовки даются разные по сложности вопросы (при этом слабоуспевающие ученики с отклонениями в развитии могут получать положительные оценки);

при письменных ответах появляется возможность выставять дополнительные оценки.

Можно проводить письменную работу над новыми терминами. Для этого необходимо выписать эти термины и их определения. Важно научиться

записывать термины так, чтобы их можно было легко находить среди других записей.

Не менее важным этапом в работе с учебником является внимательное рассматривание рисунка. Правильная постановка вопросов в процессе рассматривания рисунков имеет большое дидактическое значение. Задача учителя заключается в том, чтобы своими вопросами направлять внимание учащихся на то, что является главным в данном рисунке. Таким образом, учебник является необходимым условием для того, чтобы у учащихся образовались новые устойчивые временные связи, чтобы учащиеся прочно усвоили материал, объясненный учителем.

Литература:

1. Лифанова Т. М., Соломина Е. Н. О новых учебниках по географии для специальной (коррекционной) школы 8 вида. //Коррекционная педагогика. — 2004. — № 4.
2. Малкин И. И. Рационально организовать самостоятельную работу учащихся. // Приложение к журналу «Народное образование». — № 10. — 1966. — С. 13–23
3. Обучение и воспитание детей во вспомогательной школе: Пособие для учителей и студентов дефектолог. ф-тов пед. ин-тов/ Под ред. В. В. Воронковой — М.: Школа-Пресс, 1994. — 416 с.
4. Пороцкая Т. И. Обучение географии во вспомогательной школе. — М.: Просвещение, 1977.

Любенко Л.В., Жуkenова Ж.Т., Квасных Г.С.

г. Петропавловск, Республика Казахстан

РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ПРАКТИКЕ ИЗУЧЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА

Закон «Об образовании» Республики Казахстан и соответствующие законодательные акты определяют принципы государственной политики в области образования. Общей задачей образования является превращение его из средства передачи знаний в средство общего интеллектуального развития и формирования культуры учащихся. В связи с этим возрастает роль инновационных технологий, выступающих в качестве комплексного средства организации работы учащихся, обеспечивающего внедрение активных форм и методов обучения, что позволяет переносить акцент с процесса преподавания на процесс направляемого учения. Так, одним из основополагающих элементов обучения и воспитания личности учащихся на уроках русского языка является развитие критического мышления, дающего возможность развивать коммуникативные навыки учащихся.

Критическое мышление – дисциплинарный подход к осмыслению, оценке, анализу и синтезу информации, полученной в результате наблюдения, опыта, размышления или рассуждения, что может в дальнейшем послужить основаниям к действиям. Технология развития критического мышления представляет собой целостную систему, формирующую навыки работы с информацией через чтение и письмо. Она представляет собой совокупность разнообразных приёмов, направленных на то, чтобы сначала заинтересовать ученика, затем предоставить ему условия для осмысления материала и, наконец, помочь ему обобщить приобретённые знания.

Формы урока с применением технологии критического мышления отличаются от уроков в традиционном обучении. Ученики не сидят пассивно, слушая учителя, а становятся главными действующими лицами урока. Они думают и вспоминают про себя, делятся рассуждениями друг с другом, читают, пишут, обсуждают прочитанное.

Важным условием является применение данных приёмов в контексте трёхфазового построения урока: 1. Вызов. Учащиеся вспоминают, что им известно по изучаемому вопросу, систематизируют информацию до ее изучения; задают вопросы, на которые хотели бы получить ответ, формулируют собственные цели. 2. Осмысление. Учащиеся получают новую информацию, знакомятся с ней, фиксируя, что ему знакомо, что для них является новым, а что порождает вопросы. 3. Рефлексия. Учащиеся соотносят получаемую новую информацию с уже известной, используют знания, полученные на стадии осмысления. Важно, чтобы в процессе рефлексии учащиеся самостоятельно могли оценить свой путь от представления к пониманию.

Приведем примеры использования нами некоторых приемов технологии критического мышления в процессе обучения.

1) Толстые и тонкие вопросы. Приемы по развитию навыков составления вопросов

?	?
Дайте три объяснения, почему...? Объясните, почему...?	Кто...?
Почему вы думаете...?	Что...?
Почему Вы считаете...?	Когда...?
В чем различие...?	Может...?
Предположите, что будет, если...? Что, если...?	Будет...?
	Мог ли...?

Данный прием может использоваться на любой фазе урока. Он может быть применен для самостоятельной учебной и домашней работы.

Систематическое применение данного приема учит учеников грамотно задавать вопросы и осознавать их уровень сложности. Вопросы могут задаваться устно или оформляться в таблицу.

Дидактическая игра «Корзина понятий» по теме «Глагол». «Тонкие» вопросы:

1 группа	2 группа
Дайте объяснения, как определить спряжение глагола? В чем различие глаголов в единственном числе и во множественном?	Что обозначают глаголы? Согласны ли Вы, что во множественном числе глагол отвечает на вопрос Что делают? Верно ли, что глаголы в единственном числе обозначают действие одного предмета?

2) Синквейн. Этот прием используется на стадии рефлексии. Он позволяет ученикам проявлять свое творчество и выразить свое отношение к изучаемому явлению, объекту. Пример:

солнце	Петропавловск
большое, яркое	ночной, таинственный
светит, греет, радует	манит, очаровывает, притягивает
Солнце очень горячее тело.	Как в Петропавловске ночи хороши.
Шар	Родина

3) Кластер. Является приемом графической систематизации материала. Этот прием предполагает выделение смысловых единиц текста и графическое оформление в определенном порядке в виде грозди. В центре записывается слово, вокруг которого фиксируются слова или предложения, связанные с темой. Наши мысли располагаются в определенном порядке, т.е. гроздятся.

4) Прием «Верите ли вы?». Этот прием может быть использован на стадии вызова с последующим установлением истины на стадии рефлексии. Это позволяет держать учащихся в интеллектуальном напряжении весь урок и придает ему определенную интригу. Данный прием способствует формированию умения критически оценивать результат. Также используются для проверки слова «Да», «Нет» с последующей самопроверкой.

5) Игра «**Мозговой штурм**». Пример задания: Назвать действия предмета, не называя его, при помощи глаголов:

Дует, воеет, качает, сбивает, кружит, поднимает, ломает, распахивает, срывает (ветер).

Падает, кружится, летит, опускается, ложится, блестит, сверкает, согревает, тает (снег).

Трещит, ударил, заковал, покрыл, нарисовал, заморозил (мороз).

Комбинирование приемов помогает достичь конечную цель применения технологии критического мышления – научить детей применять эту технологию самостоятельно, чтобы они могли стать независимыми и грамотными мыслителями и с удовольствием учились в течение всей жизни.

**Султанбекова Ж.Х. , Бисембаева Ж.К., Нурова А.Х. педагогика
магистрлері**

Қостанай мемлекеттік педагогикалық институты, Қазақстан

ДАЙЫНДЫҚ ТОБЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ АРИФМЕТИКАЛЫҚ ТҮСІНІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Мектепке дейінгі балаларға есептеу және есеп туралы ұғымды оқытуда ойындар, көрнекіліктердің алатын орны ерекше. Топта есептеу бүтін затты тең бөліктерге бөлуге, сандарды жеке-жеке топтауға үйретуге балалардың ой-өрісін дамытуда алатын орны ерекше. Бүтін затты тең бөліктерге бөлуде балаларға тапсырмалар немесе ойындар, жұмбақтар, сұрақ-жауаптар арқылы жүргізуге болады. Мысалы: Мұратта 6 алма бар еді, ол Маратқа қолындағы алмасының екеуін берді. Сонда Мұратта қанша алма қалды? (4) Үстел үстінде 9 карандаш жатыр. Оны үш балаға теңдей бөлу керек. Сонда қаншадан тиеді? (3) деген сұрақтар қоюға болады. Жанып тұрған 4 майшамның екеуі сөніп қалды. Сонда неше майшам қалды? (2) Қолымда 5 алма, табақта 2 алма, қосқанда барлығы қанша алма? (7) Осындай жұмбақтар жасыруға болады.

Мектепке дейінгі балаларға есептеу және есеп туралы ұғымды оқытуда есеп құрастыру және оны шығару сабағында балаларға суретті пайдаланып есептерді шығаруға болады.

Математика сабағы балалардың танымдық, шығармашылық қабілеттерін, интеллекттісін қалыптастырып дамытуды, математикалық тілдің элементтерін меңгеруді, «математикалық сауаттандыруды» басты мақсат етіп қояды. Осыдан қарапайым математиканы оқытудың мынандай мақсаттарға жетуді көздейтіндігі туындайды:

- бағдарлама талаптарына сай мөлшер мен деңгейде білім, білік және дағдыларды игеру;
- баланың ақыл-ойының математикалық стилін, интеллектуалдық және ерік пен сезімге қатысты сапаларын дамыта түсу;
- меңгерген қарапайым математикалық білімдерін өмірде қолдануға жан-жақты дайындауды жүзеге асыру;

Математика сабақтарында шығармашылық тапсырмаларды шешуге ерекше мән беріледі. Өйткені мұнда шығармашылық тапсырмалар өзінің мазмұнымен балалардың логикалық ойлауын және сөйлеуін дамытуға ықпал етіп, өз ойларын қысқаша әрі түсінікті етіп жеткізуге тәрбиелейді.

Мектепке дейінгі мекемеде балаларды оқытуда балаларың ақыл-ой белсенділігін жан-жақты етіп көрсететін, шығармашылық қабілеттерін дамытып отыруда оларды қызықтыратындай тапсырмалардың алатын орны ерекше.

Қызықты тапсырмаларды орындауда мектепке дейінгі балалардың өз бетімен жұмыс жасай білуін дамыту, танымдық қызығушылығын арттыру қазіргі кезде еліміздегі оқыту әдістерінің ең бір өзекті мәселелеріне айналды.

а) бақылау арқылы әртүрлі белгілеріне (түсіне, пішініне, мөлшеріне) қарай ажырата алу білігі төмендегі: «бірдей», «пішіндері әртүрлі» сөз тіркестерін, сондай-ақ «ұзын-қысқа», «жуан-жіңішке», «кең-тар», «биік-аласа», «үлкен-кіші», «жоғары-төмен», «ең ұзын-ең қысқа», т.б. ұғымдарын игеру жүзеге асырылады және «Тез фигура құрастыр», «Не өзгерді?», «Екі бірдей фигураны тап», «Қандай?», «Геометриялық лото» сияқты балалар ойындарын қолдануға болады. Таратылатын материалмен (санау материалдары мен қағаз парақтары) жұмыс; жолақшаларды (ұзындығы және ені бойынша) салыстыру;

ә) кеңістік түсініктерді қалыптастыру: жоғары, төмен, жоғарыда, төменде, сол жақта, оң жақта, солдан оңға қарай, алдында, артында, арасында, жанында, жоғары жақтан, төмен жақтан, ішінде, артынан, алдынан және т.б.

б) уақыт жайлы түсінікті анықтау: ерте, кеш, алдымен, содан соң, одан соң, басында, соңында, таңертен, түсте, кешке, күндіз, түнде және т.б. Циклдік уақыт ұғымдарын бекіту: тәулік өзгеру (кеше, алдыңғы күні, бүгін, ертең, бүрсігүні) және жыл мезгілдерін (қыс, көктем, күз, жаз), сондай-ақ тәулік бөліктері (таңертен, күндіз, кеш, түн). Уақыт түсініктерін бейнелейтін «Бауырсақ», «Үйшік», «Шалқан», ертегілерін және «сиқырлы терезе» ойынын қолдануға болады. Оқулықпен жұмыс: уақыт аралығы жайындағы түсінік қоршаған ортада болатын қандай да бір мысалды келтіру барысында қалыптастырылады. Мысалы, өсімдіктің тұқымын себу, оның көктеуі, өсуі, гүлдеуі, және жеміс беруі немесе оқушының күн тәртібі.

Математикалық ұғымдарды оқытудың мазмұны мен әдіс-тәсілдерін анықтаудың теориялық жағымен бірге практикалық та маңызы бар.

Қазіргі ғылым мен мәдениеттің өркендеген кезінде, әсіресе математика ғылымының дамуы барысында балаларды математика ұғымдарын оқумен бірге өзінің ойын жеткізе білуге, оқыған математикалық ұғымдарды дұрыс тани біліп, қолдана алуға баулудың маңызды айрықша екендігі белгілі. Сондықтан оқушыларды математикалық ұғымдарды біліп қана қоймай, оның қолдану ерекшеліктерін тани алуға, оларды практикалық жұмыстарында қолдана алуға үйрету қажеттігі келіп туады.

Нумерацияны оқып үйренгенде балалар мыналарды оқып меңгеріп алулары керек:

- біріншіден, санағанда әрбір сан алдыңғы санмен бірліктен, сондай-ақ сан мен бірліктен қалай жасалатынын;
- екіншіден, әрбір сан қалай аталады және ол баспа және жазба цифрмен қалай белгіленетінін;
- үшіншіден, әр сан санағанда тікелей өзінің алдында тұрған саннан қанша үлкен және тікелей өзіне кейінгі саннан қанша кіші болатынын;
- төртіншіден, 1-ден 10-ға дейінгі сандар қатарында қандай орында тұратынын, оны санағанда қай саннан кейін және қай саннан бұрын айтатынын.

Осыларды ұғынып біліп алу баланы сан ұғымын саналы түрде түсінуді жаңа сатыға көтереді, санды олар жеке өзін емес басқа сандармен өзара байланысты қарастырады, балалардың санның натурал қатары жөнінде түсінігі қалыптаса бастайды.

Математикалық сауаттылықты қалыптастыра отырып, оның қыр-сырын толығымен түсіндіре жалпылау. Соған байланысты математикалық сауаттылықтың ең дұрыс та нақты айтылу мен жазылуын еске отырып, математикалық ұғымдарға толығымен көңіл бөлу.

Математикалық ұғым – мәнді белгілері көрсетілген пән, құбылыс туралы логикалық өрнектелеген ой. Оқытылатын ғылымның ұғымдарын игеру оқытудың негізін құрайды. Математикалық ұғым – біздің ойлауымызда шындықтың белгілі бір түрлері мен қатынастарының көрінісі болады. Ұғым ақиқат нәрсенің жалпы және елеулі белгілерін ғана бейнелейді. Егер олар болмысты шын бейнелейтін болса, онда ол үнемі дұрыс болады. Ұғымдардың анықтамасын берудің неғұрлым тиімді тәсілдерінің бірі – түрлік ерекшеліктері мен анықталатын ұғым түр есебінде енетіндігі көрсетіледі. Бұл тәсілдің

схемалық түрі: анықталатын ұғым түрлік ерекшелігі – тегі. Мысалы: Ромб (анықталатын ұғым) дегеніміз барлық қабырғалары тең (түрлік ерекшеліктері) параллелограмм (тек). Математикалық ұғымның мазмұны мен көлемі болады.

Ұғым мазмұны – нәрселердің ұғым қамтитын елеулі белгілерінің жиынтығы.

Ұғым көлемі – нәрселердің осы ұғым тарайтын жиынтығы. Мысалы: «Үшбұрыш» ұғымының мазмұны үш қабырға, үш төбе және үш бұрыш, ал көлемі «барлық мүмкін болатын үшбұрыштардың» жиыны. Математикалық ұғымдарды қарастыра отырып олардың ерекшеліктерін ескере отырып, математикалық сауаттылық ұғымдарды дұрыс ажырата білулерімен тығыз байланысты.

Осы таңда дүние танымдылықты және сыни ойлау қабілетін қалыптастыруда, математикалық модельдеу идеяларын сезінуде, математикалық сауаттылық жалпы әлемдік сауаттылық ретінде меңгеруде математикалық білім мен біліктіліктің алар орны ерекше. Математикалық сауаттылық математикалық сөйлеу және жазу мәдениетіне қоршаған ортаны және олардың заңдылықтарын баяндау, оны оқып үйренудің оқушылардың дүниенің ғылыми бейнесін меңгерудегі басты құралы ретінде ерекше көңіл бөлу қажет. Математикалық сауаттылық балалардың математикалық тексті оқуына, жазуына және қайта айтып беруіне, жазылғандар мен айтылғандарды түсіне білуіне ең минимальды талап ретінде қарау қажет. Сонымен математикалық біліктіліктердің негізгі құрамдас, толыққанды тіршілік жасауға қажеттілік ретінде оны арнайы, бағдарлы түрде дамытып, қалыптастыру керек.

Математикалық сауаттылықтың дамуы баланың жалпы сөйлеу мәдениетін дамытып, қазіргі қоғамда тұлғаның ұтымды сөйлеу коммуникацияларын қалыптастырады. Осыған қоса, көп жылғы іс-тәжірибе көрсеткендей, математикалық білімнің меңгерілуі мен үйретілуі, оқытылуы дәрежесі жоғары болған сайын, оның балабақша балаларының бойында адамгершілік кейіптегі жағымды із қалдырарлықтай бірқатар жақтары бар.

Балалардың математикалық сауаттылығын қалыптастыру мәселесі бүгінгі таңда біздің мемлекетіміздің білім саласында тұрған басты мәселелердің бірі болып табылады. Себебі, кез-келген баланың сабаққа немесе оқуға деген қызығушылығы болмаса, онда оның алған білімі тұрақты болмайды және ол алған білімін болашақта пайдалы бағытта қолдана білмейді. Сондықтан,

математикалық сауаттылықты қалыптастырудың жолдарын және ерекшеліктерін қарастыра келіп соңғы он шақты жылдың төңірегінде жұмыстар істеліп жатыр.

Сонымен, балаларды жаңа теориялық материалмен таныстырғанда (ұғымдарды енгізе отырып, қасиеттерді, байланыстарды айқындап аша отырып т.с.с.) мұғалім балаларды жаттығулар жүйесі арқылы жалпы тұжырым жасауға келтіреді. Жалпы қорытынды сөзбен айтылады: балалар тиісті қорытындыны тұжырымдап айтады, балалардың өздері қорытындыны тұжырымдап беруінің маңызы бар. Сонда мұғалім балалардың өздерінің бір тұжырымға келгендігін көреді. Онша жатық емес тұжырымдамалардан қорқудың керегі жоқ. Бірте-бірте тәрбиешінің басшылығымен келесі басқышта алған білімдерін қолдану процесінде тұжырымдамалар тиісті түрге келеді.

Қорыта келгенде, он көлемінде нөмірлеуді өткенде бұл жастағы балалардың ерекше көңіл қоярлық бір өзгешілігін ұмытпау керек. Бұл жастағы балалар ылғи іске қатысқысы келіп отырады, ұзақ уақыт «жұмыссыз» отыра алмайды және баланың назары тұрақты болмайды, көңілі бірден-бірге ауып ылғи жұмыстың түрлі-түрлі болып келуін тілеп отырады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Леушина А.М. Қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру әдістемесі. - Алматы 1987.
- 2.Отбасында және балабақшада баланы мектепке дайындау бағдарламасы. - Алматы, Шартарап, 2000 .
3. Балабақшада 5-7 жастағы балаларды мектеп алды даярлау бағдарламасы.Астана-Алматы,1992 .
4. Адамтаева Г. «Білімді тиянақтау». Бастауыш мектеп 10-2004ж.
5. Асқарова Ж. «Интеллектуалды ойын». Бастауыш мектеп 2-2002ж
6. Ақбаева Б «Дидактикалық ойындар». Бастауыш мектеп 3-2000ж
7. Әбішева А. «Ойын элементтерін пайдаланудың педагогикалық ерекшеліктері». Бастауыш мектеп 4-2003ж.

Мағауова К.

№17 Байқоңыр мектебінің мұғалімі, Ұлытау ауданы, Қарағанды облысы

ФИЗИКА ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМІН КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Еліміздегі білім беру жүйесі соңғы жылдары ауқымды өзгерістерге ұшырап отыр. Бұл өзгерістер мемлекет, министрлік тарапынан орын алып, еліміздің барлық білім беру мекемелерін қамтуда. Білім саласындағы реформалардың барлығының да мақсаты – білім сапасын арттыру, білім алушылардың білімін халықаралық стандарттарға сәйкестендіру. Аталған реформалар негізінде 2017-2018 оқу жылында 5-7 сыныптарда оқытудың жаңа бағдарламасы бойынша білім беріле бастады. Ал бұл өзгерістердің бірі оқушы білімін бағалау. Қазіргі таңда бағалаудың түр-түрі айқындалып, мұғалім сабақты жоспарлағанда бағалаудың қай түрін пайдаланатынын анықтауы керек. Осындай бағалау түрлерінің бірі – критериалды бағалау.

Критериалды бағалау — бұл білім берудің мақсаты мен мазмұнына негізделген оқушының оқу-танымдық құзырлығын қалыптастыруда алдын-ала белгіленген жетістіктер мен салыстыру үрдісі. Аталған бағалау түрін енгізудің мақсаты — жаңа үрдістегі оқытудың сапасын арттыру және білім алушылардың білімін халықаралық стандартқа сәйкестендіру болып отыр. Критериалды бағалаудың міндеттері:

Сабақтың әр бөліктеріндегі әр оқушының дайындық деңгейін анықтау;

Жеке оқушының даму жетістігін бақылау;

Оқушының білім алу барысындағы қателіктері мен олқылықтарын айқындау;

Әр түрлі жұмыс барысындағы алған өз бағасының әділдігіне көзін жеткізу;

Оқу бағдарламасының тиімділігін саралау;

Сабақ үдерісі мен білімнің меңгерілуі туралы оқушы мен мұғалім және ата-ана арасындағы кері байланысты қамтамасыз ету.

Орта мектептегі физика пәнінде оқушыларға білім беру барысында осы критериялды бағалау тәсілін тиімді қолданамыз. Мәселен, «Материялық нүкте. Қозғалыс траекториясы» тақырыбына арналған сабақ жоспарын қарастырайық.

Сабақ мақсаты:

1. Материялық нүкте, қозғалыс траекториясы., жол, орын ауыстыру туралы түсінік алуға жетелеу.
2. Мысалдар келтіре отырып, оқушы ойын дамыту, ғылыми ой қорытындыларын жасауға жетелеу.
3. Еңбекке баулу, жауапкершілігін арттыру.

Сабаққа қажетті құрал-жабдықтар: компьютер арқылы жасалған слайд, оқулық, түрлі суреттер.

Техникалық құрал-жабдықтар: компьютер, видеопроектор, экран.

Сабақ барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі. мен сабағымды сыныпта ынтымақтастық атмосферасын құрудан бастадым. Оқушылармен бірге шаттық шеңберін құрдым. «Ақ тілек»- ойынымен сабақты бастадым. Мен өзімнен бастап оң жақта тұрған оқушыма тілегімді білдірдім, сонымен шеңбер жалғасып барлығы ақ тілегін айтып шықты. Жүздерінде көңілділік, бір-біріне деген мейірімділікті байқадым.

Сабақ барысы: Блум таксономиясымен байланысты құрастырылды.

(білу, түсіну, қолдану, талдау, жинақтау -қорытындылау)

Білу: Миға шабуыл. Өткен сабақпен яғни өткен параграфқа шолу жасап шықты. Бір оқушы үй жұмысы ретінде слайд жасап келді, өткен тарауға саяхат жасадық және оқушылар яғни сынып болып оған бас бармақ арқылы бағалау жасадық, одан арғы әрекетіміз бір -біріне өткен тарау бойынша төмендегідей сұрақтар қойып үй тапсырмасын бекітіп алдық, барлық оқушы сұрақ-қойып және жауап беріп қатысып отырды:

1. Коперниктің теориясы бойынша әлем қалай құрылған?
2. Коперник аспан денелерінің қозғалысын қалай түсіндірді?
3. Қазіргі кездегі әлем жүйесінен Коперник жүйесінің айырмашылығы қандай?
4. Коперник теориясын кімдер қолдады?

Жаңа тақырыпты түсіндіруді ДЖИГСО әдісімен байланыстырдық. Оқулықпен жұмыс, топтарға тарау бойынша бөлініп берілді, оқып топ ішінде

талқылап түсінген ой пікірлерін постерге түсірді. Алғашқы болған топ шаңырақ жасап белгі берді. Постер қорғауға әр топтан оқушылар шықты. Мағынаны тану үшін топтарға жаңа тақырыпты өздігінен оқып түсіну және жұбына түсіндіру, ақпаратпен бөлісуді ұсындым. Ол үшін жаңа тақырыпқа қатысты мынадай сұрақтар қойылды:

Материялық нүкте деген не?

Қозғалыс траекториясы дегеніміз не?

Траекторияның пішіні санақ жүйесін таңдап алуға тәуелді бола ма? Мысал келтіріңдер.

Сағат тілінің қозғалыс траекториясы қандай?

Орын ауыстыру деп нені айтады?

Жүрілген жол дегеніміз не?

Әр топқа жұбымен есептерді талдай отырып шығаруды тапсырдым. Бұл тапсырмада топпен талдау және жұбына талдап түсіндіріп, есепті тақтаға шығарып көшбасшылық танытуы тиіс болатын.

Тапсырмалар:

Мектеп пен үйдің арасы 200 м. Оқушы мектепке барып, үйге қайта келгенде барлығы қанша жол жүреді? Орын ауыстыруы неге тең?

Жолаушылап қайтқан автомобиль жүргізушісі есептеуіштің көрсетуінің 200 км артқанын көрді. Бұл нені білдіреді: автомобильдің жүрген жолын ба, әлде орын ауыстыруын ба?

Мына денелер: метро эскалаторында адам, төмпешіктен секірген шаңғышы, тігін машинасының инесі – жермен салыстырғанда түзу сызықпен қозғала ма, әлде қисық сызықпен қозғала ма?

Ең жақсы түсіндіре білген топты және ең жақсы түсіндірген белсенді оқушыларды смайликтер арқылы бағаланып ынталандырылды. Оқушылар бірін-бірі тез арада бағалап үлгерді. сабақта қолданылған жаңа технологияның тиімділігі көрініп тұрды.

Жалпы, критериалды бағалау — бүгінгі білім жүйесіндегі жаңа талап. Оқушы сын тұрғысынан ойлау арқылы алдына мақсат қоя біледі. Сабақ барысында жауапкершілікті сезінеді, бір-біріне баға беру арқылы нәтижеге жетуге үлкен талпыныстары байқалады. Ал талпыныс бар жерде мақсатқа қол жеткізу қиын емес. Мақсатына жеткен сабақ – мұғалім үшін үлкен жеңіс.

Нагорна О.В.,

вчитель-методист вищої категорії початкових класів

Гімназія № 179 міста Києва, Україна

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Представлена робота знайомить з видами роботи вчителя початкових класів щодо активізації пізнавальної активності учнів молодших класів із застосуванням інформаційних технологій. Як писав К. Д. Ушинський: «Зробити серйозні заняття для дитини цікавими - ось завдання початкового навчання» [1].

У початкових класах дуже важливо зацікавити учнів у вивченні предметів і результаті навчання. При цьому потрібно враховувати той факт, що значна частина дітей вже на другому році навчання не бажає ходити в школу, не хоче вчитися, втрачає інтерес до предметів, що вивчаються в початкових класах. Але ж до вступу в 1-й клас всі діти мріють вчитися. Вони хочуть пізнавати, спілкуватися, діяти. Тому вчитель повинен зробити все можливе, щоб праця дітей була радісна, а уроки цікавими.

Ще Я.А. Коменський [2] писав: «... всіма можливими способами потрібно запалити в дітях гаряче прагнення до знання і вчення». К. Д. Ушинський застерігав, що «вчення, позбавлене всякого інтересу і взятє тільки силою примусу, вбиває в учня бажання до навчання, без якого він далеко не піде» [1].

Психологічні особливості молодших школярів, їх природна допитливість, чуйність, особлива прихильність до засвоєння нового, готовність сприймати все, що дає вчитель, створюють сприятливі умови для розвитку пізнавальної діяльності.

Робота по формуванню і розвитку пізнавального інтересу ведеться за двома напрямками: навчальна і позаурочна.

Проведення уроків з використанням інформаційних технологій - це потужний стимул у навчанні. За допомогою таких уроків в учнів активізуються сприйняття, пам'ять, мислення. Мультимедійні презентації - це зручний і ефективний спосіб представлення інформації за допомогою комп'ютерних технологій. Він поєднує в собі динаміку, звук і зображення, тобто ті фактори, які найдовше утримують увагу дитини. Одночасний вплив на два найважливіших

органи сприйняття (слух і зір) дозволяють досягти набагато більшого ефекту. Полегшення процесу сприйняття і запам'ятовування - це основа будь-якої сучасної презентації.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках у початковій школі дозволяє:

1. Розвивати уміння учнів орієнтуватися в інформаційних потоках навколишнього світу; розвивати вміння, що дозволяють обмінюватися інформацією за допомогою сучасних засобів зв'язку.

2. Перейти від пояснювально-ілюстративного методу навчання до діяльного, при якому дитина стає активним суб'єктом навчальної діяльності. Це сприяє усвідомленому засвоєнню знань.

3. Активізувати пізнавальну діяльність учнів.

4. Проводити уроки на високому естетичному рівні.

5. Використовувати індивідуальний підхід до учнів, використовуючи різнорівневі завдання.

Інформаційно-комп'ютерні технології (ІКТ) на уроках дозволяють розширити рамки підручника. Хіба можна здійснити кругосвітню подорож, екскурсію в минуле нашої країни або побачити різноманітність тварин і рослин планети за 40 хвилин? З використанням сучасних інформаційних технологій це можливо.

Потрібно відзначити, що вчителю при використанні комп'ютера відводиться важлива роль. Він розробляє методичні цілі уроку, складає конспект, підбирає дидактичний матеріал, індивідуальні завдання. Використання комп'ютера на уроці дозволяє перекласти частину роботи на техніку, роблячи при цьому процес навчання більш цікавим, різноманітним та інтенсивним. Підбір комп'ютерних ігор і використання їх на уроках залежать, перш за все, від досліджуваного поточного матеріалу і рівня підготовки учнів.

Суворі рамки уроку і насиченість програми не завжди дозволяють відповісти на багато питань, що цікавлять дітей. І тоді педагог звертається до позакласних занять. Види і форми позакласної роботи різноманітні. Поряд з уже традиційними формами, сучасне життя висуває нові шляхи залучення учнів до пізнання навколишнього світу, до розширення кругозору, інтересу до навчальної діяльності. Використання ІКТ дозволяє будь-який захід зробити привабливим, інформативним і по-справжньому сучасним.

З великим успіхом проходять позакласні заходи із застосуванням дидактичних ігор. У дітей загоряються очі, коли вчитель говорить: «А зараз, діти, ми з вами пограємо в цікаву гру, а в цьому нам допоможе комп'ютер».

Дидактичні ігри, проведені з комп'ютерною підтримкою, мають ряд переваг:

1. Ігри, проведені з ІКТ, дозволяють вчителю компактно представити великий обсяг навчальної інформації.

2. Ігри можуть проводитися або вчителем, або учнем. Завдання діти читають самостійно, що активізує їх розумову діяльність.

3. Гра з використанням ІКТ полегшує роботу вчителя і дає чітке уявлення дітям про поставлену задачу, витрачаючи при цьому мінімум часу.

4. Зображення на екрані комп'ютера красиве, яскраве, знаходиться в русі. Все це привертає увагу дітей і викликає інтерес до інформації.

5. Учні мають можливість побачити за допомогою звукового або світлового сигналу на екрані правильні відповіді. Орієнтуючись по цим сигналам, дитина контролює кількість правильних відповідей і може сама оцінити свою відповідь, що дуже важливо для учнів.

Опитування, що проводиться серед учнів, показало, що всі респонденти (100%) відповіли, що їм подобаються заходи і уроки із застосуванням ІКТ.

Учні молодших класів поступово потрібно залучати до створення спільних презентацій як для уроків, так і для позакласних заходів. Результати можна представити на заходах або на відкритих уроках для батьків.

Залучення учнів до створення презентацій дозволить навчити їх грамотно працювати з різноманітними носіями інформації. Комп'ютер дає можливість учням самостійно засвоїти знання, сприяє розвитку їх інтелекту, розширює навчальну інформацію і дозволяє змінити якість контролю за діяльністю учнів.

Таким чином, праця, витрачена на управління пізнавальною діяльністю за допомогою засобів ІКТ, виправдовує себе у всіх відносинах. Комп'ютерні технології сприяють підвищенню якості знань, просувають дитину в загальному розвитку, допомагають долати труднощі, створюють сприятливі умови для кращого взаєморозуміння вчителя і учня, їх співпраці в навчально-виховному процесі.

Література:

1. Ушинський К.Д. Педагогічні твори. - М. 1988 - 1990. Т 2
2. Бездітна Т. Н. Ігри в початковій школі з комп'ютерною підтримкою // Ейдос: інтернет-журнал. - 2015 р.

Мукалиева Б.Х., Султанбекова Ж.Х., Хасенова Ж.О.

Қостанай мемлекеттік педагогикалық институты, Қазақстан

ҚАЗАҚСТАН БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІНІҢ АЛҒАШҚЫ ҚАДАМДАРЫ

Ежелгі дәуірден 18 ғ. дейінгі бейнелеу, сән және қолөнері Балхаш өңіріндегі тастарға қашап салынған мүйізтұмсық пен өгіздің, Орталық Қазақстаннан табылған аюдың тас мүсіндері Республика аумағындағы өнер ескерткіштерінің алғашқы палеолит дәуірінде жасалғанын дәлелдейді.

Ертедегі ескерткіштер деректеріне қарағанда көркем шығармашылық дамуының өзіндік бағыты болса керек. Бірінші бағытқа - мифологиялық сипаттағы үлгілер жатса, екінші бағытқа бейнелеу өнері жатады. Б.Э.Д. 3-4 ғасырларда Евразия далаларын мекен еткен әртүрлі мәдени орталықтар арасында жан-жақты және тұрақты байланыстар орнады. Осыдан келіп, қола дәуірінде Қазақстан аумағында мал шаруашылығын кәсіп еткен күшті тайпалар, бірлестіктер пайда болды. Олардың бізге көркемдік және стильдік тұтастығы бар Андронов мәдениеті ескерткіштерінің үлгілері сақталып жетті. 18 -20 ғ. басында мал шаруашылығына және табиғи шикізат көздерін өңдеуге байланысты бейнелеу өнері дамыды. Қолөнері заттарын өндіру үрдісі және олардың өзіндік ерекшеліктері шаруашылықты жүргізу тәсілдеріне қарай бейімделді. Көркем өнер үй шаруашылығымен тығыз байланысты болды. Әйелдер киім тікті, кесте тоқыды, киіз басты, еркектер жағы теріні, сүйекті, ағашты, металлды өңдеумен шұғылданды.

Қол өнер үлгілері халық шығармашылығының көп қырлылығын, әртүрлілігін, көркем эстетикалық, әрі философиялық көз қарастарын танытады. Қазақтың сән және қолөнері үлгілері ұжымдық еңбектің жемісі болды. Әрине жекеленген шеберлердің еңбегінде бейнелеу өнері мол ұшырасады. Көркемдік шеберлік ұрпақтан-ұрпаққа халықтың сан ғасырлық дәстүрі ретінде беріліп отырады. Мұнымен қоса, ол әрдайым жаңа идеялар мен жаңғыртылып тұрды. Әр дәуір халықтың өсіп-өркендеуіне, әлеуметтік-экономикалық факторларға, мәдени байланыстарға орай, қолөнердің дамуына өз әсерін тигізді. Айталық, 18 -ғасырда көркем өнердің басқа салаларымен қатар металл өңдеу, әсіресе, қару-

жарақ соғу, ат әбзелдерін жасау, жауынгерлік киім үлгілері жоғары сатыда дамыды. Себебі бұл кезеңде ішкі, сыртқы саяси жағдай шиеленісіп тұрған еді. Сойыл, шоқпар, садақ, ай балта т.б. әр түрлі оюмен, өрнектерімен нашықталды. Сол секілді қамыт, сауыт, қалқан, жауынгер белдігі, ат әбзелдері-ер тоқым, жүген т.б. қол өнер бұйымдары көркем безендірілді. Зергерлік бұйымдардың көркемдік деңгейі жоғары болды. Зергерлік өнер белгілі бір кәсіптік бағдар ұстады. Шеберлік ұстаздан-шәкіртке, ұрпақтан-ұрпаққа беріліп отырды. Табиғатынан дарынды зергерлер әр түрлі тәсілмен сәндік белдіктердің доғасын, бас киімдер, музыкалық аспаптар, ыдыс-аяқтар, үй жиһаздарын, былғары аяқ киімдер жасады. Шеберлердің қолынан шыққан бұйымдардың ең бастысы тоқу өнер, түстерді нәзік ажырата білумен дараланады. Қазақстанда бейнелеу өнерінің бұқара халыққа ортақ ең ежелгі түрі халықтың қол өнері болып табылады. Кескіндеме, графика, мүсін өнері дамыды, өйткені көпшелі тұрмыс салтымен ғасырлар бойы билік құрған мұсылман діні тіршілік иелерінің бейнесін жасауға тыйым салып, кәсіптік бейнелеу өнерінің тууына кедергі болып келді.

Ұлттық дәстүрлердің Қазақстанда бейнелеу өнерінің қалыптасуы және даму жолы өте күрделі болды. Қазақстанда бейнелеу өнерінің студиясы тек 1920 жылы ғана ұйымдастырылып, онда Хлудов, Н. Антонов және мүсінші А.С.Пономарев сабақ берді. 20-30 жылдары Қазақстан бейнелеу өнері алғашқы қадамдарын жасады. Жас суретшілер кескіндеме мен графиканың кәсіптік шеберлігін меңгерді. Олар өздерінің қарапайым мазмұны құралған алғашқы еңбектерінде елімізде болып жатқан жаңа өзекті өзгерістерді бейнелеуге ұмтылды. Олар Н.И.Крутильников, Ә.Қастеев, Ә. Смаилов, И.И. Савельев, Б. Сәрсенбаев, Қ. Қожықов т.б. 1928 жылы Семейде ұйымдастырылған алғашқы бейнелеу өнері шығармаларының көрмесі кейін басқа жерлерде көрсетілді. 30-шы жылдары Қазақстан суретшілерінің қатарына арнаулы білімі бар бір топ дарынды шеберлер келіп қосылып, 1933 жылы Республика суретшілері одағының ұйымдастыру қабілетін құруға мүмкіндік туды. 1934 жылы Мәскеудегі шығыс мәдениетінің мемлекеттік мұражайында қазақ суретшілерінің тұңғыш көрмесі ұйымдастырылып, бір жыл өткен соң, Алматыда қазақтың Т.Г.Шевченко атындағы мемлекеттік көркемсурет галлерейасы ашылды. Әлеуметтік - экономикалық және мәдени өмірдің жаңа жағдайлары, түбегейлі уақыт талаптары, шығармаларға тың тақырып болды.

Ә. Қастеевтің өзіндік ұлттық шығармашылығы осы кезде жарқырап көрінді. Қазақстан бейнелеу өнерінің қалыптасуына және өркендеу жолы оның шығармашылығымен тығыз байланысты. Ә.Қастеевтың алғашқы еңбектерінен-ақ оның шығармашылығының өзіне тән ерекшеліктері, асықпай бабымен баяндау, тұрмыстық көріністер мен туған жер табиғатын поэтикалық үнмен бейнелеу үлгілері айқын байқалады. Суретші шығармалары мейлінше әр түрлі. Оның қазақтардың революцияға дейінгі тұрмысы мен жаңа өмірді бейнелейтін тарихи және жаңалық (көріктемелер) картиналары «Көне және жаңа тұрмыс»-деп аталған топтамасына (1932 ж.) біріктірілген. Қазақстандық шеберлердің шығармалары тек бір ұлтқа тән қазына емес, жалпы дүниежүзілік зор рухани үлес болып саналады. Әйелдің әшекейлері (сырға, алқа, білезік, жүзік) олар күмістен жасалып, көбінесе бағалы тастардың, болмаса әдемілеп өңделген тастардан көз орнатылады.

Күнделікті тұрмысқа керекті заттар, түймелер, қапсырмалар, қамзолдың ілмешектері т.б. күмістен соғылады. Қазақ халқының әшекейлі бұйымдарына тән нәрсе оның алуан түрлі сипатта болуы еді, зергерлік бұйымдардың орындалу тәсіліне, нақышына және көркемдік техника деңгейіне қарап, оның қай аймаққа жататынын анықтауға болады. Айталық, осы кезеңде Батыс Қазақстандық зергерлердің қолынан шыққан бұйымдар өрнектерінің сипатымен және пішінінің үлгілілігімен ерекшеленеді. 18-20 ғасырдың басында сән және қолөнердің барынша кең тараған түрі киіз басу болды.

Шырақ етіп басылған ақ, қоңыр түсті киізбен, киіз үйдің сырты жабылды және үй ішіне төсеніш ретінде пайдаланылды. Айрықша басылған ақ киізден қаптамалар, үй тұрмысы заттарын салуға арналған дорбалар, төсеніштер, шәй дастархандары жасалды. Жұқа киізден ерлердің сыртқы киімі және бас киімі тігілді. Текемет пен сырмақ төсеніш ретінде, кез-келген киіз үйден кездесті. Текеметтердің ою-өрнегі жатықтығымен түстерінің үйлесімділігі, бояуларының қанықтылығымен дараланады. Киізден жасалған төсеніштерге көбінесе қошқармүйіз өрнегі салынады. Сонымен қатар олар сырып тігілумен, кестелеумен мақпал, барқыт, сәтеннен қиып салған құрама өрнектермен, шұға жіптермен безендірілді. Шығу тегі мыс дәуіріне сиятын тоқыма өнері дамыды. Кілемдер, шаруашылық заттарын салуға арналған дорбалар, қаптар, бау, сырт киімге арналған маталар тоқу арқылы жасалды. Олардың әр қайсысының жасалу ыңғайына қарай тоқудың да түрлерін өзгертіп отырады. Бұл кезеңдегі матадан

жасалған бұйымдардың өрнектері геометриялық сипатта, бояулары қанық ара жігі айқын ажыратылған болып келеді. Кесте, күміс, жүн, жібек, зерлі жіптермен тоқылды және інжу-маржан т.б. асыл тастармен әшекейленіп отырды. Кесте тоқудың дәстүрлі түрлері тығыз кестелеу, ілмелеп тігу т.б. арнайы жасаған біз арқылы жүзеге асады. Көршілес орыс халқымен қатынасымыз жақсарғаннан кейін кесте тігудің тармақты түрі, шілтер тоқу кең таралды. Кесте тоқу технологиясының қарапайымдылығы - онымен айналысуға қандай болуды, түрді тандап алуына толық мүмкіндік береді. Тоқылған кестелер де көкөніс, өрнектік геометриялық пішіндердің толқынды түрде орналасуы мол ұшырасады. Қазақ кестесінің өзіне тән ерекшелігі -композициялық шешімдегі тұрақтылық және үйлесімділік үндестігі.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Айдарова З., Дирксен Л. Бейнелеу өнері. Оқу құралы. –Астана: Фолиант, 2010. - 216 бет.
2. Ә.Сағымбаев «Бейнелеу өнерінің оқыту әдістемесі» 2016 ж.
3. Ералин Қ. Займоглу Ө. Бастауыш сыныпта бейнелеу өнерін оқыту әдістемесі. Оқу құралы. Түркістан. Тұран. 2009.-194 бет
4. Ө. Жәнібеков., Қазақ қол өнерінің мәдениеті., Алматы., Өнер, 1982 ж.

Kasyanova V.

Kostanay State University named after A.Baitursynov, Kazakhstan

NON-VERBAL COMMUNICATION IN FOREIGN LANGUAGES TEACHING

Communication plays a key role in our daily life. We communicate in different ways to express our thoughts, ideas, feelings, knowledge and skills. It is normally assumed that communication is identified with speech and sounds but communication is in fact the combination of verbal and non-verbal transmission of knowledge. To express our ideas, feelings, emotions and skills we communicate verbally and non-verbally. Speech may be an indispensable way to communication by which we know each other, but it is not necessarily to be the most important. Consciously or unconsciously our body language communicates a lot about our true feelings which are the patterns of communication.

According to psychologists up to two-thirds of communication between people is non-verbal. Here body language is a branch of non-verbal communication. The way you sit or stand and the gestures you make broadcast a powerful message to the people you meet. Even when you keep silent, you may still be telling something. It shows that you don't want to be bothered and wish to be left alone. Body language can to some extent replace speech communication with the use of a gesture, expression, eye contact and so forth. In addition our emotions are not only shown by attitude towards ourselves but towards the people we are communicating with [1].

As to its application, body language can be used in different kinds of activities: in conversation, in classroom teaching, in commerce, in negotiations and other aspects. According to J.H. Dileo "Language comprises all forms of communication: crying, facial expression, gestures, touching, yelling, and also speech and writing." [2]. Actions speak louder than words.

Teachers like to use daily life situations and they also use non-verbal communication in the class rooms, but if they use it purposely and as a teaching technique with the objective to create interest amongst the students, better results can be obtained in the form of students' learning outcomes. Non-verbal communication

creates an impact on the understanding of the students which ultimately results in better learning and understanding of the concepts. Teachers would know more about their students by watching their actions as well as by listening to what they say. Body language plays a great role in having a successful communication inside and outside the classroom.

However, it is worth noticing that through our experience, classes with low percentage of using body language have difficulty in communication and thus have unsuccessful outcomes. Teachers should know about the importance of body language and how it affects communicating with their learners. In multinational classrooms, for example, the less you use body language in the classroom the less successful your class is. The implementation of the principle of communicability in the teaching of a foreign language requires the consideration of a complex of socio-cultural components that ensure the authenticity of the act of communication. One such component is verbal behavior. Speech behavior and the behavior of communicants in the act of speech are closely linked with the notion of a national mentality. The national mentality or "image of the world" is a special psychological way of life for the bearers of a specific culture based on a peculiar set of intuitive laws and acting as a totality of the system of spiritual values-representations, views, peculiarities of feeling, thinking, speech, behavior.

The concept of verbal behavior as it is known includes: 1) verbal reactions of interlocutors; 2) non-verbal reactions of interlocutors; 3) speech formalizers. The verbal reactions of the interlocutors are phrases pronounced in the definition of socio-cultural circumstances and are "speech words", or speech indicators expressing various aspects. Non-verbal reactions of interlocutors are postures, gestures, facial expressions, elements of proxemics (spatial conditions of communication), components of melody and intonation formulation of speech and phrase accentuation.

If teachers in English teaching use some gestures and facial expression effectively, students can better express themselves. Teachers' body language can set good examples for students establishing a more harmonious studying atmosphere between teachers and students. As a matter of fact, teachers' friendly looks and gestures can greatly help to encourage the students' enthusiasm in English learning. Furthermore English teaching requires some accessible gestures to make the language learning vivid, specific and figurative. As a result, the students' interest is motivated and the acquisition of linguistic competence will be greatly improved.

When teachers use some good qualities students will want to be with them. Good qualities include: physical appearance, energy, taste of speech, pitch and tone of voice gestures, expression through the eyes, and ability to hold the interest of students. When a teacher comes in the classroom and says “I am happy to see you”. Saying it he looks at his students smiling and they do believe him. But if he says “I am very happy to see you”, while looking at his shoes. Students don’t look happy. They look angry, frightened or depressed. Students always believe what they see over what they hear. They think, “He is telling me he is happy, but he is not, he is not being honest.” Teachers are good examples of the use of body language in English teaching and body language is indispensable and needful. In English teaching, in order to improve the teaching effect and the students’ enthusiasms for English body language are encouraged to be used frequently by teachers and students.

Teachers should give weight to the introduction of cultural background, which may help students to understand better both verbal and nonverbal codes. Teachers can also make use of modern equipment such as video-CD, internet, slide, movie to help students in learning the correct use and interpretation of non-verbal codes and at the same time avoid cultural obstacles caused by nonverbal codes.

However, a large number of students are not willing to speak English. Especially when some English teachers give bad marks to those who give incorrect answers, it does not take students long to lose their eagerness to answer questions in English. Not only do they lose their joy in answering questions, but they also lose their desire to say anything at all in English. They feel intimidated to speak and are afraid of making mistakes, although for different reasons, they feel like giving up; their teacher’s body language will exert effect on the students’ spoken English and help to improve it.

Spoken English teaching should be given weight in English teaching. If learning some dialogues, students are encouraged to organize the class to practice spoken English according to the characteristics of dialogue. The situation of two students’ acting out the dialogue is as follows: student A asks student B “what’s wrong with you?” B should press his stomach with suffering facial expression when he answers “I have a burning stomachache. And I feel like vomiting, too”; when A asks B “What did you eat yesterday”, he acts out eating gestures, student B answers “I had some chicken at lunch and then I just felt terrible”, student B advises “You should see a doctor he looks at his students”, he uses his hands to act a cross and make a sound of

ambulance and also acts out sleeping gestures with his hands holding up his head and his eyes closed. With the help of body language, the students are excited and interested in speaking, under this interesting atmosphere with these body languages; students are not nervous and worry about making mistakes. And body language contributes to the students 'speaking ability.

We can distinguish 4 stages in the organization of students' activity in learning non-verbal means of communication in a foreign language: 1. Presentation of a video with the subsequent accentuation of non-verbal communication. 2. Creation of micro-situations using paralinguistic means of a foreign language communication (controlled micro dialogue). 3. Creation of speech situations using paralinguistic means of a foreign language communication (managed macro dialog). 4. Role play.

The stages of teaching students non-verbal means in the study of the topic "Invitation to the birthday party" "A visit to a friend", "Home" can be represented as follows: 1. Teacher: Watch the gestures and facial expressions of the characters in this movie. Tell me what phrases correspond to these gestures and describe them. Teacher: Do you use the same gestures and facial expressions in your own culture to express the same? 2. Teacher: Think of a dialogue for each phrase and play it using appropriate gestures and facial expressions. 3. Play the following situations: 1. You meet your friend. Say hello to him and invite him to your birthday party. Your friend came to visit you. Say hello to him, invite him to enter the sitting room. 3. You are in the sitting room. It's time for lunch. Invite your friend to go to the table, show him the place. 4. Role-playing game. The best effect is achieved with the help of the dramatization of dialogues, playing scenes from performances.

“Tell me, I'll forget; teach me, I'll remember; involve me and I'll learn.” was said by the famous linguist Franklin [3]. If the students are asked to write a composition which is not familiar to them, they would have troubles and difficulties in doing it. However, if students have known or experienced something about the composition, they can finish the writing job very well. Therefore, the teacher should organize some English-related activities in class or out of class which students are encouraged to participate in and then ask them to write it down. After that, the students can write an essay much better because of having the experience. The teachers can deeply impress the students with the body language such as facial expression, eyesight, gesture, posture in the activity which can give them the truly scene and help them to write well.

If the teachers know well how to use non-verbal actions more effectively, the relationship between the teachers and the students will be improved, the students' cognitive ability and study effect alike. If the body language is applied in English classes, the students' attention will be focused on the lessons, thus participating in class activities vigorously. Because of this positive method, students eagerly answer all the questions they could, never worry much about making mistakes. With the corresponding body language English teachers should explain the theories by using proper body language to make classes vivid and interesting to have students' practice ability greatly improved.

References:

1. Liu Yongfa, Liu Xuan The Practical Body Language. Hua wen Press, 1997
2. J.H. Dileo Child development: Analysis and synthesis. New York: Brunner/Mazel, 1977
3. Cooper, Pamela. Speech Communication for the Classroom Teaching. 3rd ed. New York: Gorsuch Scarisbrick Publishers. 1988.
4. Н.И. Смирнова. Невербальные аспекты коммуникации. — М.: Просвещение, 2002.
5. Корчажкина О. М. Что такое аутентичное речевое поведение ж. ИЯШ №3, 2009г, с. 3

Свірепчук І.А.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Україна

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Для формування іншомовної комунікативної компетентності студентів з іноземної мови необхідно знайти оптимальні засоби її формування.

В якості засобів формування іншомовної комунікативної компетентності в процесі поза аудиторної самостійної роботи можуть бути використані вправи. Але виникає питання про характер цих вправ та місці їх застосування. Проблема є в тому, що при існуючих умовах навчання, в результаті виконання вправ студенти поставлені в такі умови, в яких вони змушені спілкуватися та обмінюватися думками на задану викладачем тему в учбовій аудиторії. Отже, коли їм доводиться спілкуватися з носіями мови, найчастіше студенти висловлюються по аналогії. Як показує практика, в такому випадку комунікація блокується чи набирає неприродної форми, тому що в процесі поза аудиторної самостійної роботи студенти знаходяться здебільшого «наодинці», а при формуванні комунікативної компетентності на першому місці – спілкування, партнерство, взаємодія з людьми.

Деякі дослідники вважають, що необхідним засобом формування іншомовної комунікативної компетентності є використання не комунікативних вправ, а комунікативних заходів. Таким чином поняття «комунікативний захід» не є тотожним поняттю «комунікативна вправа». Як вважає В. Л. Бернштейн, особливою рисою комунікативного заходу є комунікативна свобода студентів, можливість самостійної реалізації їх творчого потенціалу [1, с. 17]. Беручи участь в виконанні комунікативних заходів, студенти самореалізуються через комунікацію як лінгвістично цікаві особистості. В даному випадку успішність проведення комунікативних заходів залежить від зацікавленості в тематиці та максимального залучення студентів в її активне обговорення. Для цього на занятті створюється обстановка інтелектуальної напруги разом з умовами психологічного комфорту.

Комунікативний захід набагато ширше ніж комунікативна вправа і повинен сприяти вирішенню найскладнішої проблеми – реалізації мовної інтенції в умовах

спілкування з носіями мови. Прикладами комунікативних заходів є проблемні завдання, метою яких є навчити висловлювати свою думку, вносити пропозиції, запрошувати інформацію, порівнювати, погоджуватися чи не погоджуватися з твердженнями інших учасників заходу; інтерв'ю, які сприяють розвитку вміння імпровізованого, не підготовленого висловлювання на іноземній мові; дискусія, метою якої є розвиток вміння формулювати, аргументувати, відстоювати свою точку зору, тобто продукувати більш розповсюджене ніж в проблемних завданнях висловлювання, спираючись на лінгвістичний досвід; метою рольової гри є створення атмосфери для навчання продуктивним та рецептивним видам комунікативної діяльності, в результаті якої відбувається формування комунікативних вмінь аудіювання, говоріння, читання та письма. Але якщо проблемне завдання стало типовим і не викликає інтересу, то виникає питання наскільки якісно та творчо воно буде виконано та чи зможе воно стимулювати формування іншомовної комунікативної компетентності в процесі поза аудиторної самостійної роботи.

Нажаль підручники з іноземної мови для технічних вузів не завжди сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності, тому що практично всі вони містять однакові теми, немає додаткових текстів, які б стимулювали інтерес студентів до країни, мову якої вони вивчають, в області їх майбутньої професійної діяльності. Це веде до того, що в процесі поза аудиторної самостійної роботи не формується вмотивоване цілеспрямоване мовлення.

Наступним важливим засобом формування іншомовної комунікативної компетентності в процесі поза аудиторної самостійної роботи є використання аутентичних текстів, на основі яких відбувається залучення студентів до культури, традицій та реалій країни, мову якої вони вивчають. Це може стати стимулом для вирішення самих різноманітних проблем, в тому числі відношення до іншомовної культури; виховання толерантності та поваги до іншого способу життя, незвичної для нас системи моральних цінностей; сприйняття важливості власної культури. В роботах С. Г. Тер-Минасової відзначається, що не кожен аутентичний текст показує інший світ однаково, тобто не кожен текст однаково добре виконує поставлене комунікативне завдання [2]. Велике значення в цьому контексті мають літературні тексти, тому що з одного боку вони більш суб'єктивні, а з іншого – вони створюють структурований світ в голові того, хто навчається. Вони спонукають студентів звертатися до свого особистого світу для пояснення чужого. Таким чином, робота з аутентичними текстами є однією з умов для того, щоб студенти вміли орієнтуватися

в іншомовному середовищі, використовувати свої знання, вміння та навички в конкретній життєвій ситуації.

Важливим засобом навчання, без сумніву, є підручник. Але загальний підручник для будь-якої мови не може включати матеріали, необхідні для підготовки різних спеціалістів на факультетах в вузах різного профілю, і є засобом формування іншомовної комунікативної компетентності не тільки в процесі аудиторної роботи, але й в процесі поза аудиторної самостійної роботи.

Також в якості засобу, що сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності в процесі поза аудиторної самостійної роботи, може використовуватися і активне навчання.

Активне навчання являє собою таку організацію та ведення учбового процесу, яка спрямована на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів завдяки широкому, бажано комплексному використанню як педагогічних (дидактичних), так і організаційно-управлінських засобів.

А. А. Вербицький, дослідивши досвід активного навчання в усіх ланках системи професійного навчання, стверджує, що за допомогою форм, методів та засобів можна достатньо ефективно вирішити низку питань, які важко вирішуються традиційними засобами.

Активне навчання включає в себе проблемні лекції, семінари-дискусії, розбір виробничих ситуацій, моделювання за допомогою ЕОМ, ділові ігри. Активне навчання представляє можливі цілі діяльності та шляхи їх досягнення, з яких студент сам відбирає ті, які найбільш відповідають його індивідуальності, що, на наш погляд, необхідно при формуванні іншомовної комунікативної компетентності в процесі поза аудиторної самостійної роботи.

Л І Т Е Р А Т У Р А:

1. Бернштейн, В.І. Некоторые приемы развития умения неподготовленной речи [Текст] / В.І. Бернштейн. // Иностранные языки в школе. - 2004. - № 7. - С. 17-24
2. Тер-Минасова, С.Г. Язык и межкультурная коммуникация [Текст] / С.Г. Тер-Минасова. -М.: Slovo, 2000.-261 с.

Sociální pedagogika

Master Baidalina G.Sh.

Kazakh Agrotechnical University named after S.Seifullin

DEVELOPMENT OF YOUTH ANTI-CORRUPTION EDUCATION IN KAZAKHSTAN

Anticorruption education is part of public policy.

Education and educational work on the formation of anti-corruption consciousness among the younger generation are part of the state anti-corruption policy to eliminate (minimize) the causes and conditions that generate and nourish corruption in various spheres of life in Kazakhstani society. In this context, the most important direction of education should be the creation of an educational environment of rejection of corruption manifestations, the education of morally committed citizens, with a high level of morality, not subject to corruption.

Man as a subject of culture is the carrier of labor, political, legal, ethical, aesthetic, moral, and other cultures, which, interacting closely with each other, in various combinations form bizarre symbiosis. Its content primarily includes law and morality.

Within the framework of the 13th step "Strengthening the fight against corruption" of the Nation's Plan "100 concrete steps", a new Law "On Combating Corruption" (November 4, 2015 No. 410-v) was adopted. Its distinctive feature is the introduction of specific mechanisms for preventing corruption involving the whole of society in this process. As noted in the Anti-Corruption Strategy "The work with the younger generation plays a fundamentally important role in shaping the anti-corruption culture. It is important to bring up personality in the spirit of Kazakhstan's patriotism and rejection of corruption from childhood. "

In the process of implementing the state program, anti-corruption education is viewed as a complex system integrated vertically and horizontally (the principle of systemic).

The main components of the system of anti-corruption education in an educational institution are:

absence of cases of corruption behavior in an educational institution;

anti-corruption education: a statement of the essence of the phenomenon of corruption;

pedagogical activity on formation at students of anticorruption world outlook.

Education is aimed both at the formation of an anti-corruption worldview, and on the formation of an anti-corruption standard of behavior and an active civic stand (complexity).

When organizing anti-corruption education, it is important to take into account the age characteristics of students. Thus, in the system of primary education, the solution of the set tasks is achieved through the implementation of programs aimed at the formation of the general moral foundations of the individual, the formation of the foundations of legal culture and the foundations of citizenship.

Implementation of the tasks of anti-corruption education is possible with the participation of all stakeholders in this process: youth organizations, the parental community, socially responsible entrepreneurs, representatives of power structures and law enforcement bodies, representatives of religious faiths (the principle of partnership).

In general, education should be aimed at preventing any manifestation of corruption behavior and thinking (the principle of prevention).

In the process of introducing anti-corruption education in accordance with the principles outlined above, the expected result will be the preparation of a person who is able to conduct a dialogue with the authorities on a legal basis, avoiding bribery, bribery and other unlawful actions; a person who knows how to solve everyday problems related to corruption on the basis of the formed information, personal and civil-law competences.

The main objectives of anti-corruption education for young people:

give a general idea of the historical forms of corruption, the features of its manifestation in various spheres of life, the causes, harmful consequences of this phenomenon;

to form skills of adequate analysis and personal evaluation of this social phenomenon with the support of the principle of historicism;

to form a complex of knowledge that ensures behavior in corruption-related situations in accordance with legal and ethical norms;

create conditions for educating young people about negative attitudes towards corruption;
to stimulate the motivation of anti-corruption behavior.

Young people have to participate in public life, business, production, etc. Raising the rejection of the young generation of corruption as a phenomenon that is absolutely incompatible with the values of the modern state of law is the most important task of modern education.

Literature:

1. The plan of the nation - 100 concrete steps to implement the five institutional reforms of the Head of State Nursultan Nazarbayev 2015.
2. Fundamentals of anti-corruption: a textbook / Ed. I. I. Rogova, K. A. Mami, S. F. Bychkova. - Almaty: PF "Transparency Kazakhstan" OFPFI. - "Interlegal" in Kazakhstan, 2004.

CONTENTS

PEDAGOGICKÉ VĚDY

Distanční vzdělávání

Лимарєва Ю. М., Кекін М. О. ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В СУЧАСНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ.....	3
--	---

Problémy tréninku

Бакбергенова А.А. ОПЫТНО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ДЕТСКОМ САДУ	7
Сапарова М.Ә., Қосыбаева У.А., Сыздыкова Н.К., Смаилова А.С. . ОРТА МЕКТЕП МАТЕМАТИКАСЫН ҮШ ТІЛДЕ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНЕ ТАЛДАУ	11
Крупенкина Ф.А. WHY DO WE STUDY ENGLISH?.....	17
Дем`янко Н. Ю. ПЕДАГОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ВЕРХОВИНЦЯ.....	21
Нестерова І. В. ІНТЕРІОРИЗАЦІЯ ЗНАНЬ ЯК ЗАСІБ АКТИВАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	24

Metodické základy vzdělávacího procesu

Макаренко О.В. ВОСПИТАНИЕ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ПОВЕДЕНИЯ И ФОРМИРОВАНИЕ НРАВСТВЕННЫХ ПОСТУПКОВ И НРАВСТВЕННЫХ ПРИВЫЧЕК У ДЕТЕЙ С ОВР.	28
Васильєва Л.Л., Кравчук Л.В. МЕРЕЖЕВІ ТА ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ	32

Обремська Т.С., Коваль Я.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ.....	37
Кошенова Л.Ш., Оразбаева Н.С., Оспанова Э.К. МЕКТЕП ТЫНЫСЫ	41
Кенбаева Г.К., Жаксылыкова Н.Е. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВУЗА.....	44
Бислингер С.О., Калиновская И.В. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ АРТ-ТЕРАПИИ В КОРРЕКЦИИ РЕЧЕВЫХ ОТКЛОНЕНИЙ	47

Strategické směry reformy vzdělávacího systému

Абдыкалыков Ұ.Қ. ЖАҢҒЫРУДЫҢ НЕГІЗІ – БІЛІМ МЕН ҒЫЛЫМДА	51
Абдыкалыков Ұ.Қ. ИСЛАМ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ – РУХАНИ ЖАҢҒЫРУДЫҢ БАСТЫ КЕПІЛІ.....	54

Moderní metody výuky

Yurkovska V. V. THE INFLUENCE OF TOY BOOKS ON CHILD DEVELOPMENT	58
Диқамбай Н.Б. ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КОЛЛЕДЖ ОҚЫТУШЫЛАРЫНЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ	60
Батрашева Б.М., Кударина А.С. ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ С УЧЕБНИКОМ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ.....	64
Любенко Л.В., Жуконова Ж.Т., Квасных Г.С. РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ПРАКТИКЕ ИЗУЧЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА	68

Султанбекова Ж.Х. , Бисембаева Ж.К., Нурова А.Х. ДАЙЫНДЫҚ	
ТОБЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ АРИФМЕТИКАЛЫҚ ТҮСІНІКТЕРІН	
ҚАЛЫПТАСТЫРУ	71
Мағауова К ФИЗИКА ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМІН КРИТЕРИАЛДЫ	
БАҒАЛАУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	76
Нагорна О.В. АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ	
ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	79
Мукалиева Б.Х., Султанбекова Ж.Х., Хасенова Ж.О. ҚАЗАҚСТАН	
БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІНІҢ АЛҒАШҚЫ ҚАДАМДАРЫ.....	82
Kasyanova V.. NON-VERBAL COMMUNICATION IN FOREIGN LANGUAGES	
TEACHING.....	86
Свірепчук І.А. ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ	
КОМПЕТЕНТНОСТІ	91
Sociální pedagogika	
Baidalina G.Sh. DEVELOPMENT OF YOUTH ANTI-CORRUPTION EDUCATION	
IN KAZAKHSTAN.....	94
CONTENTS.....	97

232930
231439
232493
233034
233059
233154
232950
233001
233011
233120
233181
233048
233049
232209
232458
232899
232905
232965
233009
233014
233043
233103
232824